

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Luonto pedagogisena oppimisympäristönä

- Toimintakortteja kasvattajille

Leskinen, Sanna
Vaihemäki, Sari

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

- Toimintakortteja kasvattajille

Leskinen, Sanna
Vaihemäki, Sari
Sosionomikoulutus
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2018

Leskinen, Sanna
Vaihemäki, Sari

**Luonto pedagogisena oppimisympäristönä
- Toimintakortteja kasvattajille**

Vuosi 2018 Sivumäärä 46

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miksi luontoa tulisi käyttää varhaiskasvatuksen pedagogisena oppimisympäristönä sekä kannustaa lasten kanssa toimivia käyttämään luontoa oppimisen pedagogisena toimintaympäristönä. Tarkoituksenamme on toiminta-korttien avulla auttaa varhaiskasvattajia käyttämään luontoa lasten oppimisympäristönä sekä antamaan heille ideoita Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) oppimisen alueiden täyttämiseen.

Opinnäytetyössämme paneudumme Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2016), erilaisiin oppimisteorioihin ja - näkemyksiin sekä seikkailu- ja elämyspedagogiikkaan. Koska luonnossa toimiminen on pääosin fyysisesti aktiivista toimintaa, selvitämme myös liikunnan merkitystä oppimiseen aikaisempien tutkimusten avulla.

Opinnäytetyömme tuloksena syntyi luonnossa käytettävät toimintakortit varhaiskasvatusikäisten kanssa työskenteleville käytettäväksi. Toimintakortit syntyivät työkokemuksemme ja aiemmin hyväksi havaittujen pedagogisten toimintojen perusteella. Toimintakorteissa olemme ottaneet huomioon Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2016) kirjatut oppimisen alueet; kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Jaoimme toimintakortit kahteen päiväkotiin, yhteensä kahdeksaan ryhmään.

Keräsimme palautteen haastatteleamalla sekä pyysimme kirjallista palautetta avovastauksina sähköpostiimme. Palautteen avulla halusimme selvittää, lisäävätkö toimintakortit varhaiskasvattajia käyttämään luontoa pedagogisena oppimisympäristönä, antavatko kortit ideoita luonnossa oppimiseen sekä, millä tavalla luonto oppimisympäristönä vaikuttaa lasten motivaatioon oppia.

Saamamme palautteen mukaan toimintakortit ovat käyttökelpoisia ja hyödyllisiä varhaiskasvatuksessa. Erityistä huomiota kiinnitettiin toimintakorttien ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) oppimisen alueiden yhdistämiseen ja sitä kautta suunnittelutyön helpottamiseen. Suurin osa lapsista suhtautui innokkaasti ohjattuun toimintaan luonnossa. Syrjään vetääntyneimmät lapset lähtivät helpommin mukaan toimintaan, hiljaisemmat lapset olivat aktiivisempia ja levottomat lapset jaksoivat toimia paremmin luonnossa verrattuna päiväkodin tavalliseen oppimisympäristöön. Toimintakorttien käyttö ei jäänyt myöskään yhteen kertaan, vaan niitä käytettiin useilla eri kerroilla ja ne koettiin helpoiksi muuntaa eri ikäryhmien ja lasten tarpeita vastaaviksi.

Leskinen, Sanna
Vaihemäki, Sari

Nature as a pedagogic environment -activity cards for educators

Year	2018	Pages	46
------	------	-------	----

The objective of this functional thesis is to encourage the use of nature as a pedagogical environment for learning through people working with children. Our purpose is to help early childhood educators to use nature as the children's learning environment and to give them ideas to fill the learning areas of the Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016).

In our thesis, we go into the grounds of the Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016), different theories of learning and views and adventure pedagogics and experience pedagogics. Because working in nature is mainly a physically activity, we also analyzed the significance of the physical activities for learning with the help of earlier research.

The activity cards which are used in nature were created as a result of our thesis for those working with under seven-year-old children. In the operation cards we have taken into consideration the areas of the learning that have been recorded in the Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) which included a rich world of languages, and many forms of expression, I examined our community and how I operated in my environment and grow, move and develop. We divided the operation cards into two daycare centres and altogether into eight groups.

We collected the feedback by interviewing and we asked for the written feedback as open answers to our e-mail. With the help of the feedback we wanted to clarify if the operation cards and childhood educators use nature as a pedagogical learning environment. Do the cards give ideas as to how to use nature as a learning environment and in what way does nature as a learning environment affect the children's motivation to learn.

According to the feedback the operation cards are useful in early childhood education. Special attention was paid to the connecting of the operation cards and the learning areas. Operation cards were also a big help for the planning of work. Most of the children were enthusiastic for the eagerly directed activities in the nature. The children who are backward participated in the operation more easily, more quiet children were more active and the restless children had the strength to operate better in the nature environment compared to the ordinary learning environment of the daycare centre. The operation cards were used many times after we gave it to the daycare centres and were regarded as easily convertible so that they corresponded to the separate age groups and children's needs.

Keywords: Early childhood education, Learning, Learning environment, Nature education

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Varhaiskasvatus	8
2.1	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016	9
2.2	Varhaiskasvatuksen pedagogiikka	9
2.3	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritetyt oppimisen alueet.....	10
2.3.1	Kielten rikas maailma	12
2.3.2	Ilmaisun monet muodot	12
2.3.4	Minä ja meidän yhteisömme	13
2.3.5	Tutkin ja toimin ympäristössäni	14
2.3.6	Kasvan, liikun ja kehityn.....	14
2.4	Toimijuus ja osallisuus varhaiskasvatuksessa	15
3	Oppiminen	15
3.1	Varhaiskasvatuksen oppimiskäsitys	16
3.2	Konstruktivistinen oppiminen.....	17
3.3	Kokemuksellinen oppiminen	17
3.4	Oppiminen sosiokulttuurisena ilmiönä	18
3.5	Oppiminen ja liikunta	19
3.6	Lapset oppijoina ja aikuiset ohjaajina	20
4	Seikkailu- ja elämyspedagogiikka.....	21
5	Oppimisympäristöt	22
6	Aiempiä tutkimuksia	24
7	Opinnäytetyöprosessin kuvaus	25
7.1	Tutkimuskysymykset, tarve ja tavoitteet.....	25
7.2	Suunnittelu.....	26
7.3	Toteutus	26
7.3.1	Luonto osana varhaiskasvatusta- kysely varhaiskasvattajille	27
7.3.2	Toimintakortit	29
7.3.3	Pedagogiikka luontokorttien taustalla	30
7.4	Palaute.....	30
7.5	Varhaiskasvattajien palaute toimintakorteista	31
8	Johtopäätökset	33
8.1	Luotettavuus.....	34
8.2	Eettisyys	34
9	Pohdinta.....	35
	Lähteet	36
	Kuviot	41

Liitteet..... 42

1 Johdanto

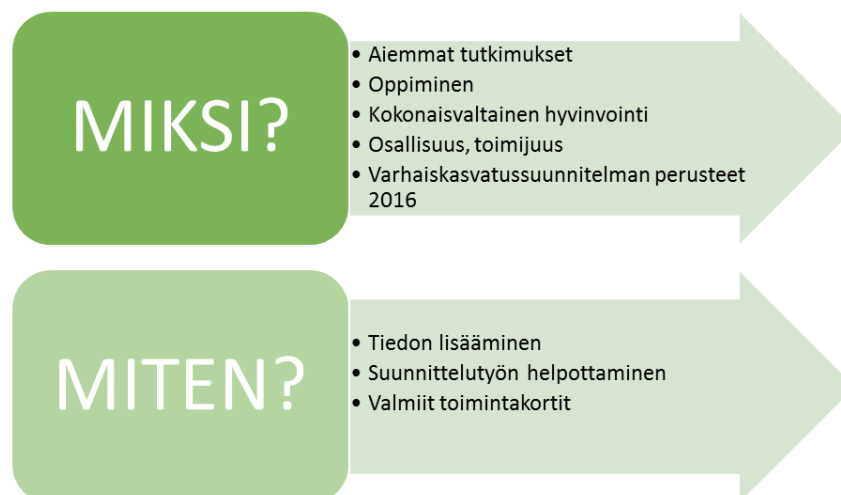
Nykypäivänä luonto ei enää ole luonnollinen osa lasten elämää. Se ei ole enää lapsille tuttu leikkipaikka tai tutkimuskohde, vaan siitä on kehittymässä lapsille täysin vieras paikka. Luonnon ymmärtämisen tarvitaan elämyksiä ja positiivisia aistikokemuksia. (Koivisto 2005, 5.) Luonnon vaikutukset ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ovat tutkitusti mittavat (Mielenterveys.fi). Luonnon terveysvaikutuksista on tehty useita tutkimuksia, jotka osoittavat luonnolla olevan vaikutuksia esimerkiksi stressin vähenemiseen ja fyysisen aktiivisuuden lisääntymiseen (Metsähallitus 2018).

Varhaiskasvatuksen parissa työskentelevinä ja luontoa paljon työssämme hyödyntävinä sekä tutkimusten osoittamien luonnon vaikutuksien vuoksi halusimme ottaa selvää varhaiskasvatustyöyksiköiden ja -ryhmien tavasta hyödyntää luontoa ja luonnossa liikkumista osana lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvua, kehitystä ja oppimista. Laadimme maaliskuussa 2017 opinnäytetyötämme varten anonyymin verkkokyselyn varhaiskasvattajille. Vastauksista ilmeni, että suuri osa päiväkotiryhmistä käyvät säännöllisesti metsäretkillä, mutta luontoa ei käytetty pedagogisena oppimisympäristönä eikä toiminta ollut pedagogisesti suunniteltua.

Opinnäytetyömme on toiminnallinen ja tutkimuksellisesti kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus muodostui toimintakorttien tarjoamisesta päiväkotiryhmiin kokeiltavaksi sekä palautteen keräämisestä varhaiskasvattajilta sähköpostitse sekä haastattelemalla. Palautteen avulla selvitimme, kannustavatko valmiit materiaalit varhaiskasvatuksen työntekijöitä suunnittelemaan pedagogista toimintaa sisätilojen lisäksi myös luontoon ja helpottavatko valmiit toimintakortit suunnittelutyötä.

Opinnäytetyömme teoreettisena viitekehyksenä päädyimme käyttämään kirjallisuutta sekä aiempia tutkimuksia liittyen oppimisen, luonnon ja kokemuksellisuuden väliseen suhteeseen. Lisäksi nostamme esille liikunnan merkityksen varhaislapsuudelle sekä uuden Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, joka ohjaa varhaiskasvatuksen toteutusta. Näemme tarpeellisena, että jokaiselle annetaan mahdollisuus tutustua ja toimia hyödyntäen luonnon käyttömahdollisuuksia. Tämä tarjoaa otollisen kasvualustan lapsen luontosuhteelle. Tämän vuoksi kuvaamme opinnäytetyössämme kirjallisuuden sekä aiempien tutkimusten avulla, miksi luontoa tulisi käyttää varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä ja millä tavoin luonto vaikuttaa oppimiseen.

Alla oleva kaavio kuvaa sitä, miksi valitsimme opinnäytetyömme aiheen ja miksi koemme sen tärkeäksi sekä millä keinoin opinnäytetyömme auttaa lisäämään luonnon käyttämistä pedagogisena oppimisympäristönä.

Kuvio 1: Opinnäytetyönaiheen valinta ja toteutus

Päivähoidon varhaiskasvattajilla on tärkeä rooli lasten liikuntatottumusten omaksumisessa, koska lapsen liikunnalliset perustaidot kehittyvät jo varhaislapsuudessa. Lapsuudessa omaksumat elämäntavat seuraavat meitä aina aikuisuuteen asti. Lapsen liikkuminen on tärkeää lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin takia. Liikunta on tärkeää hyvinvoinnin ja terveyden takia. Se myös kehittää sosiaalisia taitoja ja kehittää oppimisvalmiuksia. (Suomen Olympiakomitea 2018.)

2 Varhaiskasvatus

Päiväkodin tarkoituksena on aina ollut lasten päivähoito, nykyään siihen on liitetty myös kasvatukselliset tavoitteet ja puhutaan varhaiskasvatuksesta. (Onnismaa, Paananen & Lipponen 2014.) Varhaiskasvatus on alle oppivelvollisuusikäisille tarkoitettu yhteiskunnallinen palvelu, jonka järjestämisestä vastaavat kunnat. Varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkodissa, perhepäivähoitona tai muuna varhaiskasvatuksena. Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on tarjota lapselle suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen tavoitteisiin kuuluvat esimerkiksi;

- lasten iän ja kehityksen mukaisen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- lasten oppimisen edellytysten tukeminen
- lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvan monipuolisen pedagogisen toiminnan ja myönteisten oppimiskokemusten toteuttaminen
- kehittävän, oppimista edistävän, terveellisen ja turvallisen varhaiskasvatusympäristön kehittäminen

- lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen, vertaisryhmässä toimimisen edistäminen
- Eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan ohjaaminen (Varhaiskasvatuslaki 36/1973.)

Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa on sosiaalipedagoginen suuntaus, jossa käytetään EDUCARE-mallia. EDUCARE-mallissa yhdistyvät kasvatusta, hoiva sekä oppiminen. Oppimisessa ei korosteta niinkään uusia taitoja, vaan se nähdään kokonaisvaltaisena. Yhtenä oppimisen tärkeimpänä elementtinä pidetään lasten yhteistyötä. Kokemuksellinen oppiminen nähdään tärkeänä osana oppimista, leikille varataan enemmän aikaa kuin itse oppimistilanteille ja lasten omat kiinnostuksen kohteet pyritään ottamaan huomioon. Haasteena voidaan pitää varhaiskasvattajien herkkyyttä tukea lasten leikeistä kumpuavien ideoiden työstämistä oppimiskokeuksiksi. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 29.)

2.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslakiin perustuva, opetushallituksen antama määräys, joka ohjaa valtakunnallisesti sekä paikallisia että lasten yksilöllisiä varhaiskasvatussuunnitelmia ja varhaiskasvatuksen toteuttamista. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on uusittu vuonna 2016, lähtökohtana lasten kasvuympäristön ja varhaiskasvatuksen toimintaympäristön muutokset. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.) Opetushallituksen määräyksestä varhaiskasvatuksen järjestäjien tuli ottaa uusien perusteiden mukaiset paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat käyttöön 1.8.2017 (Opetushallitus).

2.2 Varhaiskasvatuksen pedagogiikka

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa yhtenä arvoperustana on pedagogiikka. Tällä tarkoitetaan tietoon perustuvaa monitieteistä, suunnitelmallista, tavoitteellista toimintaa lasten oppimisen ja hyvinvoinnin toteuttamiseksi. Varhaiskasvatuksessa toteutettava pedagogiikka edellyttää henkilöstön asiantuntemusta ja yhteisymmärrystä siitä, miten parhaalla tavalla edistetään lasten hyvinvointia ja oppimista. Tämä näkyy varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä, toimintakulttuureissa sekä opetuksen ja hoidon kokonaisuudessa. Laadukas pedagoginen toiminta vaikuttaa siihen, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan, miten erilaisia oppimisympäristöjä käytetään ja miten lasten oppimista sekä hyvinvointia tuetaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 20-21.)

Lasten ja lapsiryhmien pedagogisen toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioimisesta vastaavat lastentarhanopettajat, jotka vastaavat myös lasten henkilökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisesta. Pedagogisessa työskentelyssä lapsi on keskiössä, mutta myös vanhempia kannustetaan osallistumaan aktiivisesti suunnitteluun. (Lastentarhanopettajaliitto 2017, 5.)

Käsitys varhaiskasvatuksen pedagogiikasta vaihtelee lastentarhanopettajien ja koko varhaiskasvatuksen kentällä. Tämä johtuu varhaiskasvattajien koulutustaustoista ja sukupolvista ja siitä, millä tavalla varhaiskasvatuksen tehtävät ja tavoitteet, lapsen kehitys ja kasvatusta sekä pedagogiset menetelmät nähdään kulloisellakin aikakaudella. Pääasiassa varhaiskasvatuksen pedagogiikka nähdään käytännön toimintana, jossa yhdistyvät niin kasvatusta, opetusta kuin hoitoa. Pedagogiikka on siis läsnä kaikissa arjen tilanteissa ja jokainen hetki on pedagogisen toiminnan kannalta yhtä merkityksellinen. Itse toiminnan sijaan pitäisi ajatella, mitä toiminnassa tapahtuu ja miksi. Tämän vuoksi pedagogisen toiminnan kulmakivenä on tavoitteellisuus. Lapsiryhmän toimintaa suunniteltaessa on otettava huomioon lasten yksilöllisyys sekä heidän toiminnastaan nousevat mielenkiinnonkohteet. Tavoitteet eivät voi siis olla kovin tiukoja, jotta lasten aktiivisuus ja osallisuus näkyvät toiminnassa. (Lastentarhanopettajaliitto 2017, 9-11.)

Toiminnallisuus on tärkeä osa varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa. Myös lasten toiveita kuunnellessa liikkuminen nähdään tärkeänä osana varhaiskasvatuksen toimintaa. Leikki toiminnallisena pedagogisena menetelmänä vaatii sen merkityksen syvempää ymmärtämistä ja tämä nähdäänkin suurena haasteena varhaiskasvatuksen kentällä. (Lastentarhanopettajaliitto 2017, 11.)

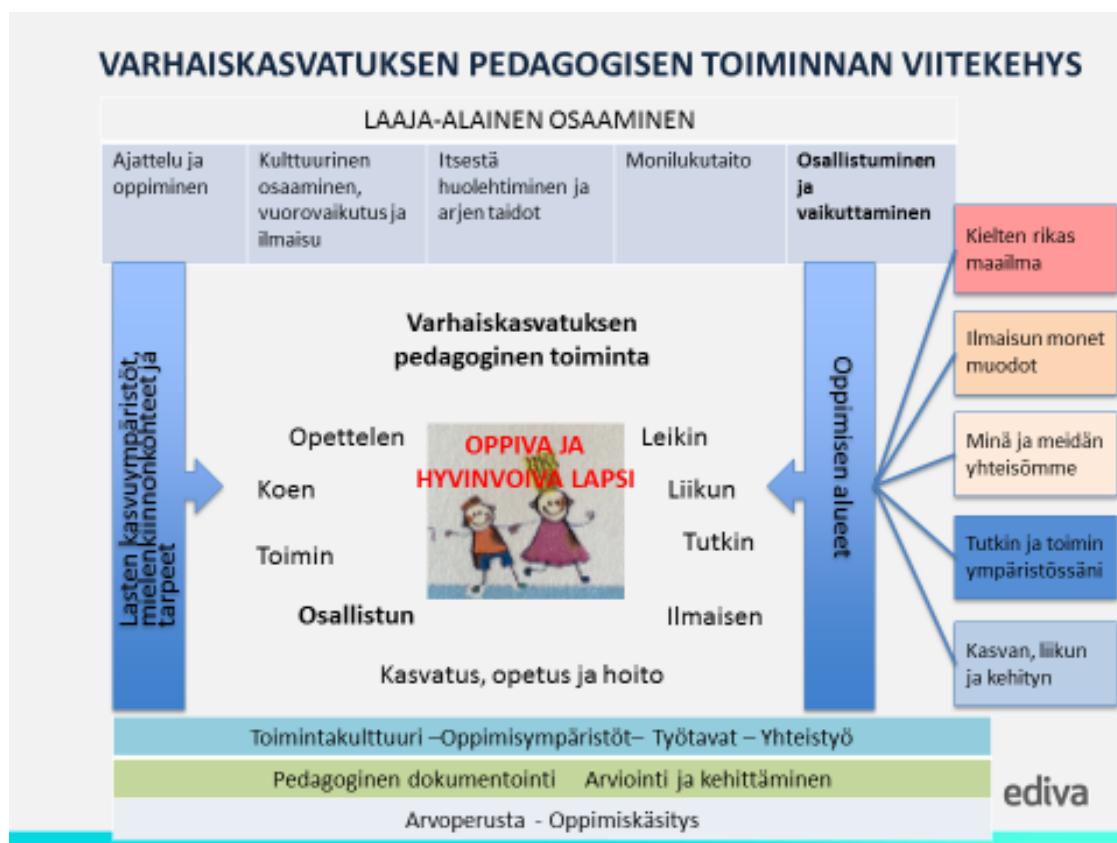
Luovuus arjessa voidaan nähdä siten, että asioihin keksitään yllättäviä sekä uusia ratkaisuja, jolloin tärkeää onkin kokeilemisen halu. Luovuutta on tehdä vanhoja asioita uudella tavalla. (Viljamaa 2008 150.) Leikki-ikäiset lapset luonnostaan haluavat tutkia ympäristöään ja luonto tarjoaa oivan näyttämön mielikuvitusleikeille. Kivistä voi tulla peikkoja, risuista käärmeitä ja puunkoloissa saattaa asustaa mitä oudompia mielikuvitusolentoja. (Keisteri-Sipilä 2017, 39.) Solatie (2009, 19) toteaa pienten lasten olevan usein hyvin avoimia ja luovia. Meidän aikuisien on tärkeää tunkea keinoja, joilla lapsi rohkaistuu säilyttämään luontaisen luovuutensa ja kiinnostuksensa.

2.3 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritetyt oppimisen alueet

Tässä luvussa kuvaamme Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) määritetyt oppimisenalueet, sillä koemme niiden olevan olennainen osa varhaiskasvatusta. Pidämme tärkeänä, että varhaiskasvatuksen työkentällä pidetään muistissa toiminnan pedagogisuus myös silloin, kun se ei välttämättä näy olevan toiminnan keskiössä. Oppimisen alueet ovat laajat ja hyvin monella tapaa toteutettavissa. Myöhemmässä vaiheessa opinnäytetyötämme esittelemme opinnäytetyömme tuloksena syntyneet toimintakortit ja niiden taustalla olevan pedagogiikan, joka on yhdistetty oppimisen alueisiin. Jokaisesta toimintakortista löytyy vähintään yksi oppimisen alue, jota toiminnan kautta vahvistetaan.

Pedagogisen toiminnan keskeisiä sisältöjä ja tavoitteita kuvaavat varhaiskasvatussuunnitelmassa oppimisen alueet. Ne ohjaavat henkilöstöä toteuttamaan yhdessä lasten kanssa monipuolista toimintaa yhdessä lasten kanssa, monipuolisen ja eheytyneen pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä lasten kanssa. Mikään oppimisen osa-alue ei välttämättä ole toisesta irrallinen tai erikseen toteutettava, vaan eri aiheita voidaan soveltaa, yhdistää ja muokata lasten osaamistason ja kiinnostuksen mukaisesti. Näitä oppimisen alueita on viisi kokonaisuutta ja ne on ryhmitelty esiopetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Lapsilla on oikeus saada kokemuksia eri oppimisen alueista monipuolisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 39-40.)

Edivan kehitysjohtaja Sanna Parrila, puhui luennollaan (23.3.2017 Tuusula) pedagogisesta johtajuudesta sekä varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehystä. Kuvaamme tätä kuviossa 2; Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys.

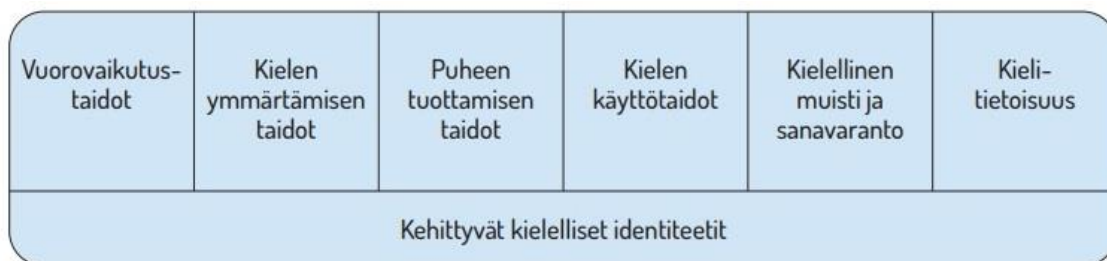
Kuvio 2: Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys (Parrilla 2017).

Parrila (2017) sanoo pedagogisen johtamisen olevan varhaiskasvatuksessa tuloksellisuuden avaintekijä organisaatiossa. Sen tarkoituksena on edistää suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti henkilöstön oppimista sekä jatkuvaa edistävien toimintamallien kehittämistä sekä toi-

mintakulttuurin vahvistamista. Parrila (2017) pitää tärkeänä jatkuvan oppimisen ja sen kehittämisen toimintakulttuurin sekä toimintamallin vahvistamista. Tämä suunta nousee varhaiskasvatuslaista ja valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta.

2.3.1 Kielten rikas maailma

Kielelliset taidot antavat lapsille osallisuuden mahdollisuuden ja aktiivisen toimijuuden, kieli on myös lapsille sekä oppimisen väline, että kohde. Varhaiskasvatuksen yksi tärkeä tehtävä on vahvistaa lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta kulttuureihin, kieliin ja teksteihin sekä vahvistaa lasten kielellisen identiteetin kehittymistä, kielellisiä taitoja ja valmiuksia. Varhaiskasvatuksen henkilöstö voi monipuolisesti kehittää lasten kielellistä muistia ja sananvarastoa esimerkiksi laululeikkien, nimeämisten ja lorujen avulla. Lapsille luetaan monipuolista lastenkirjallisuutta ja heitä kannustetaan myös itse kertomaan tarinoita. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 40-41.)

Kuvio 3: Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 40).

Lapsen kehityksessä kieli ja vuorovaikutus ovat erittäin tärkeitä myös muun oppimisen kannalta. Kielen avulla kykenemme ajattelemaan, havaitsemaan, tuntemaan, ja tietämään sekä olemaan vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin. Lapsen kielen kehitys tapahtuu toiminnan kautta. Leikki, liikkuminen, tutkiminen, taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen ovat vahvistavat lapsen kielen kehitystä. (Nurmilaakso & Välimäki (toim.), 2011, 5,17.)

Myös ympäristöllä on vahva vaikutus lapsen kielen kehitykselle. Kieltä tukevan ympäristön tulee luoda lapselle kielellisiä tarjoumia. Jännittävä ja haastava, mutta kuitenkin turvallinen ympäristö herkistää lasta huomaamaan tarjoumat herkemmin. Tarjoumat ovat mahdollisuuksia johonkin toimintaan ja ne sijoittuvat yksilön ja ympäristön välille. Käsite on alkujaan Gibsonin (1979) havaintopsykologinen luoma. (Nurmilaakso & Välimäki (toim.), 2011, 55, 57-58.)

2.3.2 Ilmaisun monet muodot

Taiteellinen ilmaiseminen ja taiteen kokeminen edistävät lasten sosiaalisia taitoja ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistavat lasten myönteistä minäkuvaa ja antavat valmiuksia jäsentää sekä ymmärtää heitä ympäröivää maailmaa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lasten

kehollisen ja sanallisen sekä musiikillisen ilmaisun kehittymistä ja samalla tutustuttaa erilaisiin kulttuuriperintöihin ja taiteenaloihin. Kulttuuri on yksi tärkeä osa lasten identiteettiä. Ilmaisun eri muotoihin voidaan tutustua, hyödyntäen erilaisia oppimisympäristöjä sekä työtapoja sekä tutustua lähiympäristön kulttuuritarjontaan. Merkityksellisiä ovat myös erilaisten oppimisympäristöjen innostavuus ja esteettisyys unohtamatta monipuolisia materiaaleja ja välineitä. Musiikillisessa ilmaisussa, lapsia ohjataan elämykselliseen kokemukseen, esimerkiksi havainnoimaan ja kuuntelemaan erilaisia ääniympäristöjä. Lasten kanssa tutustutaan erilaisiin soittimiin, liikutaan musiikin mukana, loruillaan ja lauletaan. Kuvallisessa ilmaisussa tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kulttuuriperintöön ja kuvataiteeseen. Lapsille tarjotaan mahdollisuus kokeilla erilaisia kuvantamisen tapoja, erilaisten materiaalien ja välineiden avulla ja heitä ohjataan kertomaan ajatuksiaan tarkastellessaan kuvia. Sanallisen ja kehollisen ilmaisun muotoja voidaan toteuttaa leikin, tanssin ja draaman avulla, toiminnassa voidaan kuitenkin hyödyntää myös sirkusta, lastenkirjallisuutta ja sanataidetta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 40-43.)

Voi Hyvin-lehdessä (2006) kirjoitetussa artikkelissa Hyväri mainitsee, että luovuuden lähteille pääsee tarkkailemalla luontoa. Hänen mukaansa luovuus on kaikkea tekemistä, jossa ei mennä päämääriä kohti. Luovuuden kautta ihmisen hyvinvointi lisääntyy, jonka takia sitä tulisiikin vaalia ja siitä tulisi pitää huolta yhtä lailla kuin muista perustarpeista, kuten syömisestä tai levosta.

2.3.4 Minä ja meidän yhteisömme

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on opettaa lapsia ymmärtämään ja hyväksymään erilaisuutta. Vaikka ihmiset ovat erilaisia, niin siitä huolimatta he ovat samanarvoisia. Tehtävänä on myös kehittää lapsia ymmärtämään kulttuurien monimuotoisuutta yhteisössään ja antaa valmiuksia siinä toimimiseen, tätä lähestytään eettisen ajattelun, lähiyhteisön nykyisyyden ja menneisyyden sekä median näkökulmasta. Toiminnassa voidaan käyttää lähiympäristön tapahtumia, draamaa, leikkiä, kuvataidetta, satuja ja musiikkia hyväksi käyttäen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 43-44.)

Meitä ympäröivä luonto, maantieteellinen sijaintimme ja ilmasto sekä ihmisen suhde luontoon ovat osa suomalaista kulttuuriperintöä, jotka ovat osa myös nyky suomalaisten identiteettiä. Luonnossa liikkuminen ja luonnossa tarvittavat taidot, kuten marjastaminen, suunnistaminen ja puiden ja kasvisen tunteminen eivät ole itsestään selviä taitoja, vaan yhteisen kulttuurin myötä, sukupolvelta toiselle kulkevaa osaamista. (Kivilaakso & Marsio (toim.) 2017, 7, 16.)

Finne (2017, 168) mainitsee, että yksi eri kulttuurien välinen kommunikaation väline on liikunta, yhdessä tekeminen lisää yhteenkuuluvuutta eri kulttuureista ja taustoista huolimatta.

2.3.5 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia asettaa järjestykseen esineitä ja asioita, vertailla ja luokitella asioita, tuottaa ja löytää säännönmukaisuuksia, tämä edistää lasten monilukutaitoa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on leikinomaisen ja havainnollisen leikin kautta tarjota lapsille oppimisen ja oivaltamisen iloa, matematiikan eri osa-alueiden myötä, matemaattisen ajattelun eri vaiheissa oleville lapsille. Innostetaan lapsia havainnoimaan ympäristössä lukumääriä, esimerkiksi liittäen niitä numeromerkkeihin ja lukusanoihin. Lapsille annetaan mahdollisuus tutkia ympäristöään. Ympäristökasvatus edistää ja vahvistaa lasten hyvää luontosuhdetta ja opettaa heitä toimimaan ympäristön puolesta, luontoa säästäen. Lähiluonto tarjoaa hyvän oppimisympäristön ja retkeily kaikkina vuodenaikoina luonnon ilmiöitä havainnoimaan, vahvistaa lasten ympäristö- ja luontosuhdetta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 44-46.)

Lapselle uteliaisuus ja tutkiminen on luontaista. Heidän perustoimintaansa kuuluu itsensä ja ympäröivän maailman tutkiminen ja he oppivatkin parhaiten tekemällä ja kokeilemalla. Uudet asiat painuvat mieleen parhaiten, kun asiat ovat kiinnostavia ja kun oppimiseen liittyy iloa. Aikuisten onkin tarjottava lapsille ympäristö, jossa on mahdollista toteuttaa luontaista tutkimisen tarvetta sekä pohtia ja kysyä kysymyksiä. Tällaisessa ympäristössä lapset oppivat uusia taitoja, kuten havainnointia, luokittelua ja johtopäätösten tekemistä. (Leppänen 2016, 12-15,17.)

2.3.6 Kasvan, liikun ja kehityn

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy tavoitteita muun muassa turvallisuuden, terveyteen, ruokakasvatukseen ja liikkumiseen liittyen. Varhaiskasvatuksessa lapsia kannustetaan kaikkina vuodenaikoina ulkoleikkeihin, liikunnallisiin leikkeihin ja ulkoiluun. Lapsille täytyy antaa riittävästi mahdollisuuksia myös omaehtoiseen päivittäiseen liikuntaan, ohjatun leikin tai liikkumisen lisäksi. Liikuntakasvatuksen tulee olla monipuolista, tavoitteellista, lapsilähtöistä sekä säännöllistä. Lasten itsesääätely- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät ryhmässä liikkumisen myötä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 46-47.)

Fyysisen aktiivisuuden kannalta luonto on koettu hyväksi ympäristöksi. Luonnossa voi liikkua milloin vain ja se on käytössä ilmaiseksi. Luonnossa tapahtuva liikunta on monipuolista eikä sitä koeta suorituskeskeisenä. Suorituskeskeisyyden sijaan luonnossa liikkuen voidaan keskittyä luontoon sekä elämyksiin ja itse liikkuminen tulee niin sanotusti sivutuotteena. Ulkona liikkuminen on fyysisesti raskaampaa kuin sisällä liikkuminen ja sillä on monia positiivisia terveysvaikutuksia. (Lehtonen & Myllykangas 2016, 9-10.)

2.4 Toimijuus ja osallisuus varhaiskasvatuksessa

Lapset eivät ole ainoastaan kasvatuksen kohteita. He ovat itsenäisiä toimijoita, joiden mielipide tulee selvittää ja heille tulee antaa mahdollisuus osallistua päätöksentekoon ja suunnitteluun. Lasten kokonaisvaltaisen kasvun ja hyvinvoinnin kannalta toimijuuden tukemisella on suuri merkitys. Sen vaikutus identiteetin ja minäkuvan muokkautumisessa on suuri. Lapsilla toimijuus näkyy aloitteellisuutena, osallisuutena, kykynä kertoa mielipiteensä ja pyytää apua sekä luoda ideoita ja pystyä vaikuttamaan omaan oppimiseensa. Tutkimusten mukaan monilta lapsilta puuttuu toimijuuden tunne, joka johtaa syrjäytymisvaaraan. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 43-44.)

Varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan lapsen osallistumista ja vaikuttamista, jotka edellyttävät yksilöltä luottamusta omiin taitoihinsa ja vaikutusmahdollisuuksiinsa omassa yhteisössään. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea näitä taitoja kannustamalla lapsia oma-aloitteisuuden ja osallistumiseen kohtaamalla lapset sensitiivisesti ja kuuntelemalla heitä sekä vastaamalla heidän aloitteisiinsa. Osallisuuden avulla tuetaan lasten ymmärryksen kehittymistä valintojen seurauksista, vastuusta, oikeuksista ja yhteisöstä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. 24,30.)

Opetushallitus on luonut verkkokyselyn, jonka avulla se on mahdollistanut kansalaisten osallistumisen varhaiskasvatussuunnitelman perustetyöhön marraskuussa 2015. Verkkokommentoinnin avulla selvitettiin mm. miten osallisuus toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla. Vastaajat ovat nostaneet esille vahvasti lapsen kuuntelemisen ja havainnoinnin, sekä lasten rohkaisemisen omien mielipiteidensä ja kiinnostuksenkohteidensa ilmaisemiseen. Lisäksi lapsille tulisi antaa mahdollisuus vaikuttaa toimintaan olemalla mukana suunnittelussa ja arvioinnissa. Lapsen kokemukset ryhmän tasavertaisena jäsenenä olemisena sekä yhteisöllisestä toiminnasta nähtiin myös tärkeänä osana osallisuutta. (Opetushallitus 2015.)

Osallisuutta korostetaan myös luonto- ja ympäristökasvatuksen kontekstissa, jossa osallisuuden lähtökohtana ovat voimaantumisen ja valtautumisen tunteet. Voimaantunut yksilö luottaa omiin taitoihinsa ja siihen, että hän pystyy vaikuttamaan asioihin. Näiden tunteiden kautta syntyy myös halu toimia ja vaikuttaa. Kokemusta siitä, että on valtaa vaikuttaa ja toimia itsenäisesti, kutsutaan valtautumiseksi. Valtautumisen tunteen kehittämiseksi, tarvitaan kasvatajilta taitoa tarjota siihen mahdollisuuksia. (Peltoluhta 2013, 24.)

3 Oppiminen

Oppimista tapahtuu muun muassa lasten tarkkaillessa ja havainnoidessa ympäristöään. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Oppimisessa yhdistyvät toiminta, taidot, tieto aistihavainnot, tunteet, ajattelu sekä keholliset kokemukset. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 20.) Ihmiset oppivat uusia asioita läpi koko elämänsä. Monet opitut

asiat opitaan ilman varsinaista opettelua, huomaamatta. Oppimiseen sisältyy kuitenkin tiettyjä tunnusmerkkejä; oppimisprosessin ja oppimisen tulokset, muutoksen yksilön arvoissa, asenteissa, tiedoissa ja taidoissa, vuorovaikutteisuus sekä tarkoituksellisen tai tarkoituksettoman muutoksen. (Verkko-tutor. Mitä oppiminen on?) Oppimisella on suuri merkitys ihmisen kasvulle ja kehitykselle. Se mahdollistaa ihmisen toiminnan muutoksen ja sen avulla ihmisen on mahdollista sopeutua erilaisiin muutoksiin ympäristössä sekä vaikuttaa niihin. (Jaakkola, Kantomaa, Laine, Pyhältö, Syväoja, & Tammelin 2012,9.)

Oppimista määritellään ja tarkastellaan erilaisten oppimisteorioiden ja -näkemysten kautta ja sen yksiselitteinen kuvaaminen on haastavaa (Verkko-tutor. Mitä oppiminen on?). Oppimisen voidaan ajatella olevan esimerkiksi mieleen painamista tai miettimistä ja keksimistä (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 19).

Viime vuosikymmeninä oppimisprosessi nähtiin tiedon siirtona ihmiseltä toiselle, behavioristisena oppimiskäsityksenä. Nykyään oppiminen nähdään enemmänkin konstruktivistisena, kokemuksellisenä prosessina, jossa oppija käyttää uuden oppimiseen uuden tiedon lisäksi myös aikaisemmin hankkimaansa tietoa ja osaamista. (Verkko-tutor. Mitä oppiminen on?)

Sosiaalisuus nähdään myös tärkeänä osana oppimista. Oppimista tapahtuu vuorovaikutuksessa kulttuurisessa ja sosiaalisessa ympäristössä. (Jaakkola, Kantomaa, Laine, Pyhältö, Syväoja, & Tammelin 2012,9.) Ihmiset oppivat eri tavoin eikä ole oikeaa tapaa oppia. Lisäksi sama henkilö voi oppia eri tavalla erilaisissa oppimistilanteissa. Kun ihminen tuntee ja tiedostaa omat tapansa oppia, on hänen helpompi toimia erilaisissa ja muuttuvissa tilanteissa. Tätä kutsutaan reflektiiviseksi oppimiseksi. (Verkko-tutor. Mitä on oppiminen?)

3.1 Varhaiskasvatuksen oppimiskäsitys

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapset kehittyvät vuorovaikutuksessa lähiympäristön ja muiden ihmisten kanssa. Tämän oppimiskäsityksen mukaan lapset ovat aktiivisia toimijoita, jotka nähdään uteliaina ja halukkaina oppia uutta. Lapset oppivat kaikkialla; tutkien, liikkuen ja leikkien sekä itseään ilmaisten. Varhaiskasvatuksessa tulisi ottaa huomioon lasten mielenkiinnon kohteet ja ymmärtää leikin tärkeys ja sen pedagoginen merkitys sekä fyysisen aktiivisuuden tärkeys oppimisessa. Leikin kautta oppiminen on lapselle motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, joka tukee lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja hyvinvointia. Leikissä lasten luovuus ja mielikuvitus antavat tilaa oppimiselle. Lapsia kannustetaan kysymään ja kyseenalaistamaan sekä keksimään ratkaisuja eri tilanteissa. Varhaiskasvatuksessa luodaan perusta lapsen elinikäiselle oppimiselle tarjoamalla heille sopivassa määrin haasteita sekä onnistumisen kokemuksia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. 20, 22.)

3.2 Konstruktivistinen oppiminen

Näkemyksistä konstruktivistisesta oppimiskäsityksestä pohjautuu Jean Piaget'n ja Immanuel Kantin ajatuksille lapsen kehityksestä ja oppimisesta (Peltoluhta 2013, 24). Siinä korostetaan oppijan omaa aktiivisuutta osana oppimista. Käsitteiden mukaan oppiva yksilö säätelee ja ohjaa omaa käyttäytymistään. Hän on ajatteleva, motivoitunut, toimiva ja asettaa itselleen tavoitteita. Etenkin lapset toimivat itse tiedon rakentajina ja heidän oppimistarpeensa perustuvat haluun oppia ja ymmärtää. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 22-23.) Konstruktivistisessä oppimiskäsityksessä opettajan rooli ei ole tiedon siirtäjä vaan ohjaaja, jonka tehtävänä on mahdollistaa oppijan tiedon aktiivinen konstruointi. Oppijan aikaisemmat tiedot nähdään tärkeänä, uuden oppimisen perustana, jolloin puhutaan assimilaatiosta, tiedon tai kokemuksen liittämistä jo olemassa oleviin tietoihin. Mikäli havaintoja tai kokemuksia ei pystytä yhdistämään jo olemassa olevaan tietoon, täytyy käyttää akkomodaatiota eli ratkaista ristiriidat ja täydentää sekä mukauttaa aiempaa tietoa ja luodaan uudenlainen tietorakenne. Aikaisemmat tiedot, kiinnostuksen kohteet ja näkemykset sekä kokemukset vaikuttavat oppimiseen, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että samanlaiset oppimismenetelmät eivät sovi kaikille, vaan opiskelumenetelmien tulisi olla monipuolisia, jotta ne palvelisivat jokaista oppijaa yksilöllisesti. Oppijan on aktiivisesti pyrittävä ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja ulkoa osaamisen sijaan oppimiskäsityksessä painotetaan ymmärtämistä ja sen kautta merkitysten rakentamista asioille ja tapahtumille. Konstruktivistisessä oppimiskäsityksessä toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta korostetaan ja lapsen tutkiminen, kokeileminen ja havainnointi nähdään erityisen tärkeänä osana oppimista. (Maisio 2003, 11-13. Peltoluhta 2013, 24-25.)

Konstruktivistisessä oppimisenäkemyksessä voidaan erottaa kaksi pääsuuntausta, jotka ovat kognitiivinen tai yksilöllinen konstruktivismi ja sosiaalinen konstruktivismi. Kognitiivisessa konstruktivismissa oppiminen nähdään tapahtuvan yksilön päässä, jolloin opittava asia muodostuu oppijan itse rakentamana ja muodostamana. Lapsen toimiessa ympäristössään, hän havainnoi ja pohtii näkemäänsä ja kokemaansa sekä konstruoi kuvaa kaikesta näkemästään. Näin ollen hän muodostaa kaikesta kokemastaan ja näkemästään skeemoja. Sosiaalisessa konstruktivismissa vuorovaikutuksella on oppimisen kannalta suuri merkitys. Oppiminen nähdään tapahtuvan yhteisöllisenä tapahtumana, jossa jokaisella yhteisön jäsenellä on tärkeä rooli. (Peltoluhta 2013, 24-25.)

3.3 Kokemuksellinen oppiminen

Kokemuksellisen oppimisen tutkijoita on useita, joista tunnetuimpia ovat John Dewey (1859) ja David Kolb (1939). Ajatellaan, että Dewey on kokemuksellisen oppimisen teorian luoja. Hänen pyrkimyksensä oli yhdistää tarkoitus, tekeminen ja ajattelu. Kolb kehitti teoriansa mm. Deweyn teorian pohjalta. Tunnetuin teos kokemuksellisesta oppimisesta on luultavasti David Kolbin *Experiential Learning- Experience as The Source of Learning*. Teoksessa on ku-

vattu paljon käytetty kokemuksellisen oppimisen kehä, jonka mukaan oppiminen tapahtuu kokemuksien ja toiminnan kautta kohti ymmärtämistä. Kolb korostaa reflektion merkitystä oppimiselle. (Öystilä 2003, 51).

Kokemuksellisessa oppimisessa yhdistetään kokemuksia, havaintoja, kognitiota ja käyttäytymistä. Oppiminen nähdään jatkuvana prosessina, joka perustuu erilaisiin kokemuksiin, vuorovaikutukseen ympäristön kanssa sekä kehittyvän tiedon luomisen. (Koivisto 2005, 28.) Saksalaiset käyttävät kokemuksellisesta oppimisesta termiä "Lernen durch Kopf, Herz und Hand", jolla tarkoitetaan oppimista pään, sydämen ja käden kautta. Pään kautta oppimisella tarkoitetaan kognitiivisia toimintoja; yhteyksien ja riippuvuussuhteiden havaitsemista, tiedon omaksumista sekä tiedon työstämistä ja käsittelyä. Sydämen kautta oppiminen on sensomotorista, kaikilla aisteilla ja liiketoiminnoilla tapahtuvaa. Käden kautta oppiminen liittyy valmiuksiin, joissa käsillä tekeminen on mukana, kuten käsitöihin ja rakentamiseen. (Koivisto 2005, 28.)

3.4 Oppiminen sosiokulttuurisena ilmiönä

Sosiokulttuurinen oppimisen teoria on saanut alkunsa L.S. Vygotskin (1896) kulttuurihistoriallisesta teoriasta ja sitä ovat kehittäneet useat teoreetikot. Sosiokulttuurisessa oppimiskäsityksessä ajatellaan tiedon muodostuksen ja oppimisen perustuvan sosiaaliseen ilmiöön ja ne ovat vahvasti yhteydessä sosiaaliseen, kulttuurilliseen ja historialliseen viitekehykseen. Sosiokulttuurisessa teoriassa oppimista tarkastellaan kulttuuriin kasvamisena ja osallisuutena. (Järvinen 2014, 20.) Oppiminen sosiaaliskulttuurisesta näkökulmasta ei ole pelkästään tiedonhankintaa tai yhden ihmisen osaamista. Tässä näkökulmassa oppimista tarkastellaan yhteisöissä tapahtuvana osallisuutena. (Hilppö, Kumpulainen, Krokfors, Lipponen, Rajala & Tissari 2010, 14.)

Tieto luodaan dialogissa eikä oppimista nähdä opettamisen tuloksena, vaan yhdessä rakennetun tiedon tuloksena. Tieto syntyy yhteistoiminnallisissa tilanteissa, joissa yhdessä toimimalla, tutkimalla ja keskustelemalla pyritään löytämään yhteinen ratkaisu. Tietoa ei siis nähdä valmiina, annettuna totena, vaan ihmisten yhdessä luomana, jolloin sosiokulttuurilliseen teoriaan yhdistyy myös kulttuurillinen luonne. (Järvinen 2014, 22.) Avainasemassa ovat toimijuus, identiteetin rakentuminen, yhteisössä toimiminen ja yhteisöllinen tiedon ja hyvinvoinnin luominen (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 25).

Etienne Wengerin (1952) sosiaalisen oppimisen teoria käsittää oppimisen hyvin monimuotoisena ilmiönä ja siinä korostuu sosiaalinen osallistuminen, joka muokkaa yksilöiden identiteettejä. Oppiminen tapahtuu osallistumalla yhteisöön, luomalla merkityksiä sekä tekemällä. Sosiaalisella oppimisella tarkoitetaan yksilön aktiivista osallistumista yhteisöjen käytäntöihin. Wenger luokittelee oppimisen sosiaalisen teorian neljään osa-alueeseen, joita ovat oppiminen

merkitysten antamisena, oppiminen käytäntönä, oppiminen yhteisöön kuulumisena sekä oppiminen identiteetin luomisena. Oppimisen avulla pyrimme ymmärtämään meitä ympäröivää maailmaa ja kokea oman toimintamme merkityksellisenä. Käytännöillä tarkoitetaan tapaa puhua asioista, jotka sitouttavat yhteiseen toimintaan. Yhteisöillä tarkoitetaan sosiaalisia ryhmiä, joissa toimimien on merkityksellistä. Identiteetin muodostuminen oppimisen avulla tarkoittaa sitä, kuinka käsityksemme muuttuu siitä, keitä olemme ja millaisiksi tulemme. (Hinkka, Juvonen, Kangas, Mustonen, Saurama, Tapola-Tuohikumpu & Yliruka 2009. 45-46.)

3.5 Oppiminen ja liikunta

Lapsen fyysinen liikkuminen tapahtui aiemmin luonnollisena osana lapsen arkipäivää, nykyään digitaalinen viihde ja pelimaailma aiheuttavat paljon lasten fyysisistä toimeettomuutta. Tänä päivänä on nähtävissä lasten eriarvoistuminen liikkujiin ja liikkumattomiin lapsiin. Myönteinen suhde liikkumiseen muodostuu jo lapsuudessa ja siksi onkin olennaista, että koulujen, päiväkotien ja kotien arkiympäristössä huomioidaan lasten liikunta entistä vahvemmin keskeisenä hyvinvointitekijänä. (Finne 2017, 9-11.)

Viimeistään varhaiskasvatuksen aikana on hyvä luoda lapsille virikkeellinen liikuntaympäristö, koska tässä ikävaiheessa on otollisin hetki lapsilla liikuntakipinän löytymiseen. (Finne 2017, 26.) Päiväkotipäivät ovat tutkimusten mukaan fyysisesti varsin passiivisia. Päiväkotihenkilökunnan havainnointiin perustuvan tutkimuksen mukaan 3-6-vuotiaiden lasten päivähoitopäivästä (klo 8-16) reippaan fyysisen aktiivisuuden osuus on 10 prosenttia (n. 48 min/pv). Peräti noin 60 prosenttia päivähoitopäivästä on 3-6-vuotiailla fyysisesti passiivista toimintaa, kuten istumista, kynän käyttöä ja syömistä. Viidennes päivästä (20 %) on vapaata sisäleikkiä ja viidennes (21 %) vapaata ulkoleikkiä, josta suuri osa ei sisällä fyysisesti aktiivista tekemistä. (Lilles 2016, 14.)

Pääosin liikuntaa pidetään motorisia taitoja tukevana ja kehittävänä toimintana. Viime vuosien aikana liikunnan ja oppimisen välisistä yhteyksistä on tehty erilaisia tutkimuksia, joiden mukaan liikunnalla on myös vaikutuksia akateemisten taitojen ja tietojen oppimiseen. Liikunnan vaikutukset yltyvät motoristen taitojen lisäksi niin aivotoimintaan, vuorovaikutustaitoihin kuin sosiaaliinikin suhteisiin. Näiden lisäksi oppimisen kannalta olennaista on liikunnan merkitys itsetuntoon ja kouluviihtyvyyteen. (Kantomaa, Syväoja & Tammelin 2013, 13,15.)

Timo Jaakkola kirjoittaa artikkelissaan (2012, 53-54) liikunnan terveysvaikutuksista sekä viime vuosikymmenien aikana saaduista tutkimustuloksista liikunnan vaikutuksista aivojen kehitykselle ja sitä kautta oppimiseen. Jaakkola on käyttänyt artikkelinsa pohjana suurilta osin Yhdysvaltain terveyspalveluiden laitoksen (U.S. Department of Health and Human Services) (2010) katsausta, jossa on tehty yhteenveto kansainvälisissä tiedelehdissä julkaistuista tutkimuksista liikunnan ja koulumenestyksen yhteyksistä. Artikkelissa Jaakkola mainitsee, että

tutkimusten mukaan kognitiiviset ja motoriset taidot kehittyvät käsi kädessä ja aktiivisten lasten kognitiiviset taidot ovatkin paremmat kuin passiivisten lasten. Tämä selittyy sillä, että liikunnalla on vaikutuksia aivoverenkiertoon, aivojen hapensaantiin ja välittäjäaineisiin sekä hermosolujen toimintaa tukeviin kemikaaleihin, neurotrofiineihin. Lisäksi liikunta kasvattaa aivoissa sijaitsevien hiussuonten määrää ja synnyttää uusia hermosoluja hippokampukseen, oppimisen ja muistin keskukseen. Nämä kaikki toiminnot vaikuttavat ihmisen oppimiseen kehittämällä tarkkaavaisuutta ja keskittymiskykyä sekä parantamalla tiedonkäsittely- ja muisti-toimintoja.

Liikunnan kautta opituilla motorisilla taidoilla on myönteisiä vaikutuksia oppimiseen, sillä motoristen taitojen hallitseminen vaikuttaa myös aivojen kehittymiseen, kuten myös edellä mainittiin. Avojen kehittymisen lisäksi motoristen taitojen hallinta auttaa lasta pääsemään monipuolisempaan vuorovaikutukseen ympäristön kanssa. Kun lapsi hallitsee motoriset taidot, kohtaa hän ympäristössään uusia haasteita, joiden ratkaisemiseen lapsi tarvitsee tietoa, ajattelua ja ongelmanratkaisukykyä. Liikkumisen avulla lapsen tiedollinen toiminta sekä kielelliset taidot kehittyvät. (Kantomaa, Syväoja & Tammelin 2013, 14.)

Liikunnan kautta myös lapsen sosiaaliset taidot vahvistuvat. Vuorovaikutusta pidetään oppimisen kannalta keskeisenä, sillä oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutuksessa tapahtuva oppiminen vaatii kykyä yhteisölliseen työskentelyyn, vastuun ottamista omasta toiminnasta, aloitteellisuutta sekä taito arvioida omaa työskentelyä. Useimmat liikuntalajit kehittävät lapsen kykyä sosiaaliseen vuorovaikutukseen, kuunteluun, ohjeiden noudattamiseen, vuoron odottamiseen sekä tilannesidonnaisten toimintatapojen valintaan. Liikunnan kautta on myös mahdollista purkaa sekä käsitellä tunteita. (Kantomaa, Syväoja & Tammelin 2013, 14.)

3.6 Lapset oppijoina ja aikuiset ohjaajina

Ihmiset oppivat uutta läpi elämänsä, syntymästä vanhuusikään. Tieto lapsen kehityksestä ja sen vaiheista on synnyttänyt uusia näkemyksiä lapsesta oppijana. Lapsen oppimisen kannalta tärkeitä ovat oppimistilanteeseen liittyvät tekijät, kiinnostus, toistaminen, palaute sekä yleistyminen. Kehityspsykologian ja neurofysiologian tietämys sekä erilaiset oppimisteoriat antavat pohjan lapsen oppimiselle ja oppimaan ohjaamiselle. Kehityspsykologinen ja neurofysiologinen tutkimus antavat kuitenkin vain suuntaa sille, kuinka oppimista tulisi ohjata. Lapsen oppimisen kannalta on hyvä pohtia myös ulkoisten tekijöiden vaikuttavuutta, kuten vertaisryhmän merkitystä. (Kovanen 2004, 39)

Lapsen kehityksessä ja oppimisessa on kiinnitetty huomattavan paljon lapsen ja aikuisen väliin suhteisiin. Kuitenkin jo alle 2-vuotias lapsi on kiinnostunut sosiaalisesta maailmasta sekä vertaissuhteista. Yksi tärkeimmistä oppimisen keinoista lapsella on toistaminen ja jäljittely, joita tapahtuu niin vertaissuhteissa kuin aikuissuhteissa. Lisäksi oppimisen edellytyksenä pide-

tään lapsen kiinnostusta ja motivaatiota sekä kokemusta. Kokemuksella lapsen oppimisprosessissa tarkoitetaan kokonaisvaltaisesti lasta ja hänen toimintaansa ympäristössään. Mikäli opittava asia ei ole kosketuksissa lapsen omaan toimintaan ja kiinnostukseen, ovat oppimistulokset yleensä heikkoja. Kokemusten ja virikkeiden tarve riippuu siitä, mitä halutaan opettaa. Opettämisen ohjaamiseen tarvitaan tietoa lapsen aikaisemmista kokemuksista sekä oppimista edistävästä kokemuksesta. (Kovanen 2004, 40-41.)

4 Seikkailu- ja elämyspedagogiikka

Elämyspedagogiikka nähdään usein synonyymina kokemukselliselle oppimiselle, ja ne ovatkin suurilta osin toistensa kaltaisia, jonka vuoksi niiden erottaminen toisistaan on haastavaa. Englannin kielessä *Experiental learning*, kokemuksellinen oppiminen sekä *Experiental education*, kokemuksellinen opetus käsittävät molemmat elämysten ja kokemusten avulla oppimisen tai niihin vaikuttamisen Saksan kielessä termit *elämys* ja *kokemus* erotetaan toisistaan selkeämmin. Tämän vuoksi elämyspedagogiikalla, *Erlebnispädagogik* ja kokemuspohjainen opetus *Erfahrungsbezogenen Unterricht* voidaan selkeämmin erottaa toisistaan. Saksan kielen tavoin myös suomen kielessä kokemuksella ja elämyksellä on omat vastineensa, joskin pedagogisesti ero on häilyvä. Suomessa käsitteitä on yhdistetty sekä käytetty toistensa synonyymeinä, mm. käyttämällä käsitettä elämyskasvatus ja yhdistelmää seikkailu- ja elämyspedagogiikka. Lisäksi puhutaan yleisesti toiminnallisesta ja kokemuksellisesta oppimisesta, toiminnallisista menetelmistä. Suomessa seikkailukasvatusta ja elämyspedagogiikkaa on käytetty 1990-luvulta lähtien. Menetelmiä on pääasiassa käytetty kouluikäisten parissa oppimisen tukena sekä syrjäytymisen ehkäisyssä, mutta myös varhaiskasvatuksessa. Sekä kokemuksellisessa oppimisessä että elämyspedagogiikassa oppiminen nähdään syklisesti etenevänä prosessina, joka perustuu elämyksiin ja kokemuksiin sekä niiden analysointiin. Elämysten yksilöllisyyden vuoksi niidenkin määrittäminen on haastavaa. Ihmiset kokevat elämyksiä eri tavoin; toiset kirjoja lukemalla ja toiset extreme-seikkailujen kautta. (Marttila 2010, 24-25.) (Karppinen & Latomaa 2007, 11-13. Marttila 2010, 22-25.)

Marttilan (2010) tutkimuksen mukaan luonto ja liikkuminen ovat tärkeä osa seikkailukasvatusta ja elämyspedagogiikkaa. Luonnossa voidaan yhdistää lukuisia liikuntamuotoja kaikkina vuodenaikoina. Luonto liittyy elämyspedagogiikkaan vahvasti ja sen keskeisenä arvona pidetäänkin vuorovaikutusta luonnon kanssa; kunnioittaa luontoa, olla pelkäämättä sitä ja liikkumaan luonnossa pyrkimättä valloittaa sitä. Marttila on koonnut eri lähteitä hyödyntäen taulukon erilaisista liikuntalajeista, joita voidaan harrastaa luonnossa. Me nostamme näistä esille muutamia, joita voi muokaten hyödyntää turvallisesti myös varhaiskasvatuksessa oppimisen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukena;

- hiihto
- jäljestäminen

- jäänveisto
- lumikenkäily
- lintuharrastus
- hiekanveisto
- kalliokiipeily
- kasviharrastus
- pyöräily
- suunnistus
- marjastus
- sienestys
- riistanhoito
- taiteen tekeminen luonnonmateriaaleista
- kävely
- luontovalokuvaus (Marttila 2010, 32.)

Myös Karppinen mainitsee lapsille sopiviksi toiminnoiksi mm. kivillä kävelyn, luonnonilmiöiden seuraamisen, luistelun sekä mäenlaskun ja painottaa, että lapsille järjestettävän seikkailutoiminnan tulisi olla hyvin suunniteltua. Suunnittelussa tulisi ottaa huomioon toiminnan riskittömyyden niin fyysisellä kuin henkiselä tasolla. (Karppinen 2005, 106-111.)

5 Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöstä puhuttaessa tarkoitetaan useimmiten paikkaa tai tilaa, mutta se voi olla myös oppimista tukeva yhteisö, verkosto tai toiminta. Oppimisympäristöt mahdollistavat uusien asioiden oppimisen, ongelmanratkaisutaitojen kehittymisen tai uuden luomisen. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 45.) Varhaiskasvatustlain (36/1973 6§) mukaisesti varhaiskasvatustympäristön on oltava kehittävä, terveellinen ja turvallinen sekä edistää lasten oppimista huomioiden lapsen iän ja kehityksen. Varhaiskasvatustuksen oppimisympäristö voidaan jakaa fyysiseen, psyykkiseen sekä sosiaaliseen ulottuvuuteen.

Fyysisellä oppimisympäristöllä tarkoitetaan ihmistä ympäröivää tilaa, kuten rakennusta. Fyysisen oppimisympäristön luomisessa kiinnitetään huomiota sen turvallisuuteen, viihtyvyyteen ja tilaratkaisuihin. Ympäristön rakentamisessa tulisi ottaa huomioon myös lasten ikä, kehitystaso sekä yksilöllisten ja kulttuurillisten tarpeiden haasteet. Jokainen ympäristössä toimija, kuten päiväkodin työntekijät, lapset ja vanhemmat tulisi ottaa mukaan ympäristön suunnitteluun. Fyysisellä oppimisympäristöllä voidaan vaikuttaa aikuisten ja lasten käytökseen, joilla taas on

suora yhteys lasten oppimiseen ja saavutuksiin. (Leppämäki 2015, 11-12.) Fyysiseen oppimisympäristöön liittyvät myös vahvasti erilaiset leikki- ja oppimisvälineet, niiden helppokäyttöisyys ja saatavuus (Nummila 2016, 12).

Oppimisen kannalta ympäristöistä voidaan puhua formaaleista ja informaaleista oppimisympäristöistä. Nämä käsitykset ovat tutumpia koulumaailmassa, mutta näkyvät myös varhaiskasvatuksessa toistuvilla toimintatuokioilla ja sisätiloihin rajatulla oppimisella. Lasten oppimisen kannalta opetus olisi mielekkäämpää informaalisessa eli luonnollisessa ympäristössä. Suomalaisen päiväkotiympäristön koetaan olevan leikki- ja oppimisympäristöinä yksipuolisia. Myöskään lasten mielenkiintoa herättävät leikkivälineet, kuten luonnonmateriaalit, eivät ole saavuttaneet suurta suosiota suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. (Kaplin 2010, 8, 15-16.)

Oppimisympäristön sosiaalisessa ulottuvuudessa yhdistyvät niin henkinen kuin psyykinenkin ilmapiiri ja sitä kuvaa Vygotskyn (1896) käsitys sosiaalisesta oppimisesta (Nummila 2016, 12). Sosiaalisessa oppimisympäristössä kiinnitetään huomiota vuorovaikutukseen, ryhmätyöskentelyyn, yhteistoiminnallisuuteen, kommunikaatioon ja dialogiin. Sosiaalista oppimisympäristöä arvioidessa päiväkodin henkilökunnan ja lasten vanhempien sekä päiväkodin henkilökunnan väliset suhteet ovat avainasemassa. (Leppämäki 2015, 11.) Sosiaaliseen oppimisympäristöön kuuluu myös kulttuurinen ulottuvuus, jolla tarkoitetaan eri kulttuuritaustaisten tai kansallisuuksien huomioon ottamista oppimisympäristön ilmapiirin luomisessa (Nummila 2016, 13).

Oppimisen mieltäminen laajana ja moninaisena prosessina on herättänyt mielenkiintoa yhä enenevässä määrin oppimisympäristöihin ja niiden kehittämiseen. Koska oppimisympäristöjen kehittäminen on jäänyt pääasiallisesti vain yhden organisaation tai oppimisympäristön muokkaamiseen, voidaan kehittämishaasteena nähdä rajojen rikkominen. Tämä vaatii monipuolisuutta ja ennakkoluulottomuutta sekä moniammatillisten yhteistyömallien kehittämistä. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 46)

Tehokkaan oppimista edistävän varhaiskasvatusympäristön luominen ei ole yksiselitteistä. Niiden suunnittelussa ja toteuttamisessa pyritään huomioimaan monipuoliset, joustavat sekä yksilölliset tavat tukea lasten kehitystä. Oppimisympäristöjä suunniteltaessa tulisi myös huomioida päämääräsuuntautuneisuus, kompleksisuus ja autenttisuus, vuorovaikutteisuus, eettinen ja moraalinen reflektointi sekä arvioinnin ja seurannan mahdollisuudet. Päämääräsuuntautuneisuudella tarkoitetaan tässä yhteisesti sekä yksilöllisesti asetettujen tavoitteiden ja päämäärien kohti kulkemista. Kompleksinen ja autenttinen oppimisympäristö tarjoaa haasteita ja ongelmia, joiden ratkaiseminen on yksilölle kiinnostavaa ja mielekästä. Vuorovaikutteisuus näkyy yhteisöllisyytenä ja oppimisympäristön tarjoamalla puitteilla dialogisuuteen, sen edistämiseen ja tukemiseen. Dialogisuutta edistävä oppimisympäristö tarjoaa lapsille myös lasten

arvomaailman kehittämisen eettisten ja moraalisten kysymysten avulla. Hyvän oppimisympäristön avulla yksilöllä on mahdollisuus kasvaa itsenäiseksi oppijaksi arvioimalla ja seuraamalla omaa oppimistaan. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 49-51.)

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä ovat luonto leikkipuistot, pihat sekä muut rakennetut ympäristöt. Nämä oppimisympäristöt tarjoavat monipuolisia mahdollisuuksia leikkiin ja tarjoavat materiaaleja tutkimiseen sekä ennen kaikkea ne tarjoavat kokemuksia. Näitä oppimisympäristöjä hyödynnetään luontoelämysten, leikin sekä liikunnan paikkoina. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 32.)

6 Aiempia tutkimuksia

Varhaiskasvatuksesta ja luonnosta sen toimintaympäristönä on tehty lukuisia opinnäytetöitä sekä Pro gradu-tutkielmia. Aikaisemmat julkaisut eivät ole kuitenkaan vastanneet tutkimuskysymykseen luonnon ja oppimisen yhteyksistä eikä valmista, kaikille saatavilla olevaa, pedagogisesti suunniteltua materiaalia luonnossa toimimiseen ole juurikaan saatavilla. Uuden Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) myötä koimme tärkeäksi paneutua oppimisen alueisiin ja niiden toteutumiseen. Lisäksi halusimme painottaa pedagogisuutta ja suunnitelmallisuutta myös luontoympäristössä. Aiemmissä tutkimuksissa käsitellään pääosin luonto- ja ympäristökasvatusta ja tarkastellaan tai kehitetään metsäpäiväkotiryhmien toimintaa. Lisäksi aiemmin on tutkittu paljon lasten ja varhaiskasvattajien näkemyksiä ja kokemuksia luontokasvatuksesta ja luonnossa toimimisesta.

Milla Hokkanen (2013) on tehnyt opinnäytetyönään esitteen Hämeenlinnan Ahveniston päiväkodin metsäryhmän Lumikkojen toiminnasta. Esitteen tarkoituksena on päiväkodin tunnetuksi tuomisen lisäksi kasvattaa tietämystä luontokasvatuksesta varhaiskasvatuksessa. Hokkanen on tuonut opinnäytetyössään esille erilaisia kasvatukseen menetelmiä luonnossa sekä luonnon merkitystä lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja kehityksen tukena.

Opinnäytetyössään 100 askelta luontoon, ideakansio päiväkotikiertokierroksen lähiluonnon hyödyntämiseen (2016) Korhonen ja Vuorenmaa ovat koonneet ideakansion päiväkotikiertokierroksen käyttöön. Ideakansion tarkoituksena on antaa päiväkodin henkilökunnalle ideoita ympäristökasvatukseen ja kannustaa heitä lähtemään lasten kanssa luontoon. Kansion kokoamisessa Korhonen ja Vuorenmaa ovat ottaneet huomioon Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005 ja siinä mainitut lapselle ominaiset tavat toimia.

Koikkalaisen (2015) opinnäytetyössä Mennään mehtään!- ideoita luontokasvatukseen päiväkoideissa on luotu kansio, joka sisältää ideoita päiväkodin luontokasvatukseen. Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa Koikkalainen on toteuttanut neljä toimintatuokiota päiväkodissa.

Matti (2015) on Pro gradu-tutkielmassaan tutkinut lastentarhanopettajien näkemyksiä varhaiskasvatusikäisten lasten luontokuvasta ja sen tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Tutkielmassaan Matti on haastatellut lastentarhanopettajia ja selvittänyt haastattelujen avulla, miten lastentarhanopettajat näkevät alle kouluikäisten lasten luontokuvan ja kuinka luontokuvan syntymistä ja kehittämistä pyritään tukemaan varhaiskasvatuksessa.

Stjerna-Häkämiehen (2015) Pro gradu-tutkielmassa on selvittänyt esiopetusikäisten lasten kokemuksia ja ajatuksia luonnosta oppimisympäristönä. Tutkielman kohderyhmäksi on valikoitunut päiväkodin metsäryhmä.

7 Opinnäytetyöprosessin kuvaus

Opinnäytetyömme aihe nousi omista kokemuksistamme varhaiskasvatuksen kentältä. Koemme, että lapset vieraantuvat luonnosta yhä enenevässä määrin eikä varhaiskasvatuksessa tueta riittävästi lasten luontosuhdetta. Lisäksi olemme kiinnittäneet huomiota puutteelliseen pedagogiseen suunnitelmallisuuteen päiväkotien metsäretkien osalta. Näkemyksemme mukaan luontoa ei käytetä pedagogisesti oppimisen tukena, vaikka se ympäristönä tarjoaa siihen rajattomat mahdollisuudet.

Aloitimme opinnäytetyömme tutustumalla uuteen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2016) sekä teorian tietoon ja aiempiin tutkimuksiin. Opinnäytetyössämme kiinnitimme erityistä huomiota Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) mainittuihin oppimisen alueisiin, joita ovat kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn.

7.1 Tutkimuskysymykset, tarve ja tavoitteet

Opinnäytetyömme tarpeellisuus korostuu uuden Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) myötä, jossa korostetaan mm. lasten oppimisympäristön virikkeellisyyttä. Oppimisympäristön tulee lisätä lasten uteliaisuutta ja oppimisen halua sekä antaa mahdollisuuksia fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen, taiteelliseen ilmaisuun ja kokemiseen sekä rauhalliseen oleiluun. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. 31.)

Opinnäytetyömme päätavoitteena on kannustaa lasten kanssa työskenteleviä käyttämään luontoa monipuolisesti pedagogisena toimintaympäristönä oppimisen tukena. Tavoitteeseemme päästäksemme kehitimme osana opinnäytetyötämme toimintakortteja, jotka auttavat kasvattajina löytämään keinoja ja tapoja luonnossa toimimiseen ja oppimiseen. Korttien tarkoituksena on myös helpottaa kasvattajien pedagogista ja suunnitelmallista työtä tarjoamalla heille valmiit materiaalit oppimisen tueksi luontoympäristöön, unohtamatta luovan toiminnan tärkeyttä.

Omista havainnoistamme sekä tutkimustuloksista syntyi opinnäytetyömme tutkimuskysymykset:

- Miten saada varhaiskasvattajat hyödyntämään luontoa monipuolisesti pedagogisena oppimisympäristönä?
- Hyödyttäisikö valmis pedagogisesti suunniteltu materiaali, jossa on huomioitu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016?

Vastauksena tutkimuskysymykseemme lähdimme työstämään ideaa luonnossa käytettävistä toimintakorteista. Korttien tarkoituksena oli tarjota lasten kanssa työskenteleville valmiit materiaalit oppimisen avuksi luontoympäristöön ja sitä kautta kannustaa käyttämään luontoa pedagogisen, suunnitelmallisen ja tavoitteellisen toiminnan sekä oppimisen ympäristönä. Opinnäytetyömme kautta syntyneillä toimintakorteilla halusimme näyttää, että lähes mitä tahansa voi oppia luonnossa.

7.2 Suunnittelu

Ennen varsinaisen opinnäytetyön aloittamista teimme suunnitelman siitä, mistä lähdemme liikkeelle ja millaisessa aikataulussa pyrimme etenemään. Maaliskuussa 2017 toteutimme verkkokyselyn, jonka myötä opinnäytetyömme aihe varmistui. Aiheen lopullisen valinnan jälkeen tutustuimme aiempiin opinnäytetöihin, jotka liittyvät varhaiskasvatukseen ja luontoon sekä paneuduimme tarkemmin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin 2016.

Kesäkuussa 2017 aloimme työstämään toimintakortteja, jotka valmistuivat syyskuussa 2017. Jaoimme toimintakortit päiväkotiryhmiin välittömästi niiden valmistuttua toivoen, että varhaiskasvattajat ehtisivät hyödyntämään niitä mahdollisimman paljon ennen talven saapumista. Samanaikaisesti etsimme teorialietoa opinnäytetyöhömmme.

Joulukuussa 2017 saimme viimein viimeisetkin palautteet sähköpostitse varhaiskasvattajilta toimintakorteista, niiden käytöstä ja hyödyllisyydestä ja aloimme purkamaan palautteita.

7.3 Toteutus

Laadimme maaliskuussa 2017 opinnäytetyötämme varten anonyymin verkkokyselyn varhaiskasvattajille. Vastauksia saimme 106 kpl ja lähes kaikki varhaiskasvattajat näkivät luonnon tärkeänä osana varhaiskasvatusta ja luonto tuli esille heidän toiminnassaan mm. metsäretkillä ja erilaisena toimintana metsässä ja luonnossa. Suurin osa vastaajista kertoo luonnossa liikkumisen kuuluvan yksikön/ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan, mutta yli 20% vastaajista on sitä mieltä, ettei luonnossa liikkuminen ole kuitenkaan pedagogisesti suunniteltua ja toteutettua.

Kysely vahvisti omaa kokemustamme siitä, että luontoa ei käytetä varhaiskasvatuksessa riittävästi oppimisen toimintaympäristönä ja, että toiminta luonnossa on vähäisissä määrin suunnitelmallista ja tavoitteellista.

Toteutimme opinnäytetyömme tutustumalla varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2016) sekä varhaiskasvatukseen. Näissä kiinnitimme erityisesti huomiota määriteltyihin oppimisasiin sekä varhaiskasvatuksen tavoitteisiin. Lisäksi tutkimme erilaisia luontopedagogisia toimintatapoja ja -suuntauksia. Teoreettisen tiedon perusteella lähdimme kehittämään toimintakortteja, joita voidaan käyttää luonnossa oppimisen tukena. Valmistelimme aluksi toimintakortteja 14 kpl ja jaoimme kortit kahteen päiväkotiin, yhteensä kahdeksaan ryhmään. Ohjeitimme varhaiskasvattajia korttien käytössä ja annoimme heidän vapaasti valita kortit, jotka soveltuvat heidän päiväkotiryhmiensä varhaiskasvatussuunnitelmiin sekä lasten henkilökohtaisiin oppimistavoitteisiin. Lopuksi pyysimme varhaiskasvattajia kuvaamaan käyttökokemuksiin kortteista ja arvioimaan niiden hyödyllisyyttä. Vastauksia palautui 7 (87,5%). Toimintakorttien toteutuksessa otimme huomioon varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritetyt oppimisen alueet + lapsille ominaiset tavat toimia, osallisuus, pedagogisuus, helppokäyttöisyys, muokattavuus.

Myös toimintaympäristöjen merkitys lasten aitoon toimijuuteen on suuri, niin hyvässä kuin pahassa. Siinä missä toimintaympäristöillä on mahdollisuus tukea lasten toimijuutta, voivat ne myös osaltaan tukahduttaa sen. Yhtenä kasvattajien tärkeänä tehtävänä onkin valita ja rakentaa lasten oppimisympäristöt niin, että ne mahdollistavat lasten toimijuuden. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 45.)

7.3.1 Luonto osana varhaiskasvatusta- kysely varhaiskasvattajille

Maaliskuussa 2017 laadimme kyselyn luonnon osuudesta varhaiskasvatuksessa. Kysely toteutettiin anonyyminä verkkokyselynä ja se oli suunnattu varhaiskasvattajille. Käytimme lomakehaastattelua, johon sisällytimme avoimia kysymyksiä. Tarkoituksenamme ei ollut tehdä aiheesta varsinaista tutkimusta, vaan saada lisää aineistoa opinnäytetyöhömmme. Tämän kyselyn perusteella lähdimme miettimään opinnäytetyömme tarvetta ja tarpeeseen vastaamista. Julkaisimme kyselyn varhaiskasvattajille tarkoitettuna, suljetussa Facebook-ryhmässä tarkoituksenamme selvittää mahdollisimman laajasti, millä tavalla luontoa käytetään osana varhaiskasvatusta ja onko luonnossa toimiminen pedagogista. Vain kahden viikon aikana kyselyyn tuli 107 vastausta. Tämän jälkeen suljimme kyselyn aineiston analysoinnin helpottamiseksi.

Aineiston analysointia helpottivat muutamat suljetut kysymykset, joissa olimme antaneet vastaajille valmiit vastausvaihtoehdot. Avoimia kysymyksiä lähdimme purkamaan keräämällä samankaltaiset vastaukset yhteen ja otsikoimalla nämä.

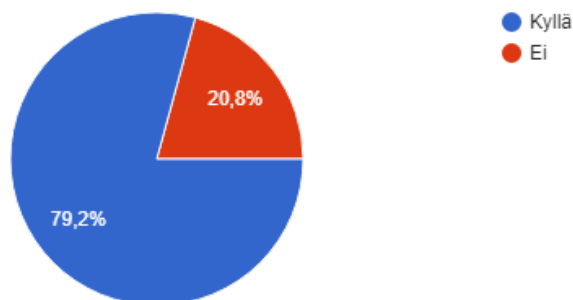
Suurin osa (73,3%) vastaajista työskenteli päiväkodissa. Toiseksi suurin vastaajaryhmä oli perhepäivähoidon työntekijät. Lisäksi vastaajia löytyi ryhmäperhepäiväkodista, koulun yhteydessä olevasta esiopetuksesta, Metsämörri-kouluttajista, päiväkodin alaisuudessa toimivasta metsäkerhosta, seurakunnan päiväkerhosta sekä perheessä toimivista lastenhoitajista.

Kyselyn mukaan luonto näkyy osana varhaiskasvatusta selkeästi viidellä eri tavalla; metsäretkillä, luonnonmateriaaleja hyödyntämällä, lähiympäristössä toimimalla sekä oppimisympäristönä. Suurin osa vastaajista kertoo lasten käyvän metsäretkillä, joita toteutetaan vastaajien työpaikoilla vaihtelevasti, joissain varhaiskasvatusympäristöissä useamman kerran viikossa ja joissain muutamia kertoja vuodessa. Toiseksi eniten vastaajat hyödynsivät työssään luontoa käyttämällä luonnonmateriaaleja mm. Askartelussa. Pieni osa vastaajista kertoivat liikkuvansa lasten kanssa lähiympäristössä ja vastaavasti lähes yhtä moni vastaajista työskentelivät luonto- tai metsäpäiväkodissa tai käyttivät muuten luontoa pedagogisena oppimisympäristönä.

Jokainen vastaaja koki luonnon erittäin tärkeänä tai tärkeänä osana varhaiskasvatusta ja vastaajissa oli vain kahdeksan, joiden työpaikan yksikön tai ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan luonnossa liikkuminen ei kuulunut. Kyselyn mukaan yli 20% vastaajista kokee, ettei luonnossa liikkuminen ollut pedagogisesti suunniteltua. Tätä kuvaa kyselystä kopioitu kaavio alla.

Onko luonnossa liikkuminen pedagogisesti suunniteltua ja toteutettua?

106 vastausta

Kuvio 4: Luonto osana varhaiskasvatusta- kysely varhaiskasvattajille. Pedagoginen suunnittelu luonnossa liikkumisessa.

99 vastaajaa 106:sta kertoivat, millä tavalla luontoa hyödynnetään oppimisen tukena heidän työpaikallaan. Vastaukset jakautuivat vahvasti kolmeen eri alueeseen; metsäretkiin itsessään, luonnon materiaalien keräämiseen, sosiaalisten taitojen harjoitteluun sekä erilaisten taitojen vahvistamiseen, joista useimmin mainittiin motoriset taidot. Myös matematiikan, kädentaitojen, musiikin sekä kielellisen kehityksen tukeminen mainittiin vastauksissa.

Kysely oli anonymi ja jaettu Facebook-ryhmään, joten sen luotettavuutta voidaan tältä osin kritisoida. Lisäksi emme pystyneet kontrolloimaan vastaukset, joten samat henkilöt ovat voineet halutessaan vastata kyselyyn useaan kertaan. Haluamme kuitenkin korostaa, ettei kysely ollut varsinainen tutkimus, vaan sen tarkoitus oli antaa opinnäytetyömme tarpeellisuudelle näyttöä.

Kyselyn avulla saimme vahvistuksen ajatukseemme, että varhaiskasvatuksessa tulisi käyttää luontoa vapaan leikin lisäksi myös pedagogisesti suunniteltuna oppimisympäristönä. Saimme vastauksista kuvan, että vaikka varhaiskasvattajat arvostavat luontoa ja kokevat luonnossa toimisen erittäin tärkeänä osana varhaiskasvatusta, suunniteltu oppimista tukeva toiminta jää kuitenkin pääosin sisällä toteutettavaksi.

7.3.2 Toimintakortit

Uskomme että yhdessä tekeminen, kokeminen ja tutkiminen antavat kaikille lapsille mielihyvän tunnetta joka on yksi edellytys hyvin voinnin kokemiselle ja näin ollen parhaalle mahdolliselle toimintakyvylle. Lampinen (2007, 216-217) sanookin, että mielekkyyden kokemuksella on suuri merkitys ihmisen hyvinvoinnille ja toimintakyvylle. Voimaantumista tukee oleellisesti ympäristö, jossa saa kokea luottamusta, hyväksyntää, kannustusta ja yhdenvertaista kohtelua.

Toimintakorttien suunnittelussa otimme huomioon varhaiskasvatuksessa olevien lasten ikätason sekä toiminnan toteutumisen pienryhmissä. Toimintatuokioissa tarvittavat materiaalit pyrimme myös suunnittelemaan niin, että materiaali löytyisi luonnosta. Pidimme tärkeänä myös sitä, että toimintakorteissa tuli huomioida Varhaiskasvatussuunnitelmassa 2016 mainitut kaikki viisi eri osaamisen oppialuetta. Toimintakorttien toiminnan toteutuessa voi olla varma, että metsäretkillä kukin oppimisen osa-alue on ryhmän toiminnassa toteutunut.

Mielestämme esimerkiksi musiikki on kautta aikojen ollut asia, joka on yhdistänyt ihmisiä. Se on mahdollistanut osallisuuden ja se on sallinut erilaisuuden. Musiikin mukana tapahtuu kohtaamisia, etnisyyksien, kansalaisuuksien, eri sukupuolien ja seksuaalisuuksien välillä. Musiikki luo tunteita, se antaa voimaa, se auttaa surussa antaen lohtua ja musiikki luo myös muistoja. Yhteisöllisyys, osallisuus, erilaisuus, monimuotoisuus, oma kulttuuriperimä ja ennen kaikkea itsensä arvostaminen ovat mielestämme hyviä elämän arvoja. Nämä arvot ovat tärkeitä asioita, jotka on hyvä oppia ja kokea jo varhaiskasvatuksessa.

Musiikki ei ole koskaan ”vain” musiikkia. Musiikin mukana tapahtuu kohtaamisia meidän ja muiden, eri kansalaisuuksien, eri sukupuolien, eri arvojen ja asenteiden välillä. (Juntunen, Nikkanen & Westerlund. 2013, 346.)

7.3.3 Pedagogiikka luontokorttien taustalla

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa yhtenä arvoperustana on pedagogiikka. Tällä tarkoitetaan tietoon perustuvaa monitieteistä, suunnitelmallista, tavoitteellista toimintaa lasten oppimisen ja hyvinvoinnin toteuttamiseksi. Varhaiskasvatuksessa toteutettava pedagogiikka edellyttää henkilöstön asiantuntemusta ja yhteisymmärrystä siitä, miten parhaalla tavalla edistetään lasten hyvinvointia ja oppimista. Tämä näkyy varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä, toimintakulttuureissa sekä opetuksen ja hoidon kokonaisuudessa. Laadukas pedagoginen toiminta vaikuttaa siihen, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan, miten erilaisia oppimisympäristöjä käytetään ja miten lasten oppimista sekä hyvinvointia tuetaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 20-21.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapset kehittyvät vuorovaikutuksessa lähiympäristön ja muiden ihmisten kanssa. Tämän oppimiskäsityksen mukaan lapset ovat aktiivisia toimijoita, jotka nähdään uteliaina ja halukkaina oppia uutta. Lapset oppivat kaikkialla; tutkien, liikkuen ja leikkien sekä itseään ilmaisten. Varhaiskasvatuksessa tulisi ottaa huomioon lasten mielenkiinnon kohteet ja ymmärtää leikin tärkeys ja sen pedagoginen merkitys sekä fyysisen aktiivisuuden tärkeys oppimisessa. Leikin kautta oppiminen on lapselle motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, joka tukee lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja hyvinvointia. Leikissä lasten luovuus ja mielikuvitus antavat tilaa oppimiselle. Lapsia kannustetaan kysymään ja kyseenalaistamaan sekä keksimään ratkaisuja eri tilanteissa. Varhaiskasvatuksessa luodaan perusta lapsen elinikäiselle oppimiselle tarjoamalla heille sopivassa määrin haasteita sekä onnistumisen kokemuksia. (Varhaiskasvatus-suunnitelman perusteet 2016. 20,22.)

7.4 Palaute

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) on määritelty oppimisen alueet; kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Opinnäytetyömme tuloksena syntyi oppimisen alueiden pohjalta pedagogisesti suunniteltuja toimintakortteja luonnossa käytettäväksi.

Opinnäytetyöprosessimme aikana pohdimme, millä keinoin saisimme kattavimman palautteen toimintakorttien hyödyllisyydestä varhaiskasvatuksessa. Alkuperäisenä ajatuksenamme oli, että menisimme itse päiväkotiin, jossa järjestäisimme yhdelle ryhmälle kymmenen metsäretkeä, joiden aikana käyttäisimme ja arvioisimme toimintakortteja. Halusimme kuitenkin saada kattavamman kuvan toimintakorttien toimivuudesta eri-ikäisten lasten kanssa sekä palautetta useammilta varhaiskasvattajilta. Päädyimme jakamaan toimintakortit kahteen päiväkotiin, joissa varhaiskasvattajat olivat kiinnostuneita kehittämään pedagogista oppimista luonnossa. Keräsimme palautetta toimintakorttien tarpeellisuudesta sekä kirjallisella, että suullisella pa-

lautteella lasten kanssa työskenteleviltä varhaiskasvattajilta. Palautteen avulla saimme vastauksia, lisäävätkö toimintakortit varhaiskasvattajia käyttämään luontoa pedagogisena oppimisympäristönä, antavatko kortit ideoita luonnossa oppimiseen sekä, millä tavalla luonto oppimisympäristönä vaikuttaa lasten motivaatioon oppia.

Vehkalahti (2014, 17) mainitsee kyselytutkimusten olevan monimutkaisia koska arvot, asenteet ja mielipiteet ovat moniulotteisia, eikä näiden mittaus ole aivan yksinkertaista. Tästä johtuen emme halunneet kerätä palautetta kyselytutkimuksella joka koostuu suljetuista kysymyksistä. Oletimme sen liikaa rajaavan vastauksia luontokokemuksista. Keräsimme palautteen haastattelemalla sekä pyysimme kirjallista palautetta avovastauksina sähköpostiimme.

Valmiit vastausvaihtoehdot selkeyttävät mittausta ja helpottavat tietojen analysointia, mutta sanallisia vastauksia myös tarvitaan. Ne ovat työläämpiä käsitellä mutta nämä avovastaukset saattavat antaa tärkeää tietoa joka suljetuilla kysymyksillä saattaisi jäädä havaitsematta. Avovastaukset ovat tärkeitä myös silloin, jos suljettuja vaihtoehtoja tulisi liikaa tai niitä ei voisi rajata riittävästi. (Vehkalahti 2014, 25.)

7.5 Varhaiskasvattajien palaute toimintakorteista

Metsäretkien suunnittelemattomuus näkyi jo kyselyssä, jonka suoritimme ennen opinnäytetyöprosessin alkua. Tämä tuli ilmi myös jälkikäteen saadussa palautteessa. Toimintakorteista saadussa palautteessa näkyi selvästi varhaiskasvattajien havahtuminen siihen, että myös metsäretkiä on mahdollista suunnitella pedagogisesti, ryhmän oppimistavoitteiden mukaisesti. Tästä syntyi päätelmä, että toimintakortit toimivat apuna pedagogisen toiminnan suunnittelussa sekä helpottavat varhaiskasvattajien suunnittelutyötä.

Saadun palautteen mukaan suurin osa lapsista suhtautui innokkaasti ohjattuun toimintaan luonnossa. Varhaiskasvattajilta saadusta palautteesta ilmeni myös, että heidän oli helpompaa saada myös syrjään vetääntyneimmät lapset mukaan toimintaan. Kun luonnossa leikittiin ja toimittiin aikuisjohtoisesti, ei ollut varaa, että kukaan jäisi yksin. Tämä lisäsi myös lasten yhteisöllisyyttä ryhmässä ja vähensi syrjäytymistä. Eräässä palautteessa mainittiin, että hiljaisemmat lapset olivat aktiivisempia ja levottomammat lapset jaksoivat toimia paremmin metsässä verrattuna tavalliseen oppimisympäristöön. Varhaiskasvattajat olivat sitä mieltä, että kortit helpottivat heidän suunnittelutyötään. Korttien avulla heidän oli helppo löytää erilaisia tehtäviä tukemaan pedagogista oppimista kokonaisvaltaisesti. Jokaisesta palautteesta tuli ilmi, että kortteja pyritään käyttämään jatkossakin. Niistä saatiin ideoita, joita on helppo soveltaa kaikkiin ikäryhmiin.

Palaute 1-3 vuotiaiden Meritähtien ryhmästä: ”Kiva juttu - helppoja ja yksinkertaisia käyttää sekä helppo muuttaa myös pienille sopiviksi. Materiaalit löytyvät hyvin luonnosta tai pienellä

vaivalla saa mukaan myös päiväkodista. Käärmetarha leikissä lapset etsivät innolla käärmeitä ja leikki leikittiin kahteen kertaan.”

Palaute 1-3 vuotiaiden Merihepat ryhmästä: ”Tehtävät olivat todella helppoja hyödyntää ja muokata. Oli mukava huomata, että lapset tuntuivat kuuntelevan paremmin aikuisen ohjeita ja olevan kiinnostuneita enemmän pedagogisista asioista metsässä verrattuna ns. tavalliseen oppimisympäristöön. Myös levottomammat lapset jaksoivat toimia paremmin metsässä. Yllätykseksi myös hiljaisemmat lapset alkoivat olla aktiivisempia metsässä. Näitä kortteja hyödynnämme jatkossa lisää.”

Palaute 5 vuotiaiden Mustekalat ryhmästä: ”Tosi kiva ja toimiva idea. Otimme korteista puhelimella kuvat, niin ei tarvinnut itse kortteja ottaa metsään mukaan. Lapset lähtivät todella innokkaina mukaan ja erityisesti lasten mieliin jäi VÄRIT-tehtävä, jossa piti etsiä värikarttojen mukaan metsästä asioita.”

Kuvio 5: Toimintakortit käytössä Mainingin päiväkodissa.

Palaute 3-4 vuotiaiden Simpukat ryhmästä: ”Valitsimme materiaalin pohjalta ryhmällemme sopivimmat leikit ja muokkasimme niitä tarvittaessa ottaen huomioon lasten viireystilat, mielialat ja toiveet. Metsäretkemme toteutuu aina tietyn kaavan mukaan, joten liitimme aina sopivia kortteja tästä materiaalista / retkikerta.”

Palaute Delfiinit (eskarit) ryhmästä: Tehtäviä sovellettiin eskarilaisten tasoille, eli otettiin Tuo minulle- tehtävässä mukaan määrää, ominaisuuksien vertailua, enemmän/vähemmän. Joillekin käsitteiden avaaminen oli tärkeää kielellisten vaikeuksien takia. Värit -tehtävässä mukanaamme oleva värikartta oli joissakin tilanteissa liian pieni.”

Palaute Perhekeskus Myötätuulesta: ”Käytimme metsäretkillä osaa korteista 3-5 vuotiaiden lasten kanssa. Taulu- tehtävää lapset tekivät ryhminä. Tässä käytimme valmiita kehyksiä. Käärmetarha-tehtävä oli lapsille mieleinen ja innokkaasti he etsivät langanpätkiä. Musiikki-tuokio-tehtävässä etsimme metsästä soittimia ja kuuntelimme miten ne soivat, soitimme niillä myös omat nimemme. Kortit olivat selkeitä ja tehtävät sopivat retkillä toteutettaviksi. Korteissa oli hyvin huomioitu eri osa-alueet.”

Palaute Läyliäisten eskariryhmästä: ”Suurinta osaa korteissa olevista asioista olimme jo aiemmin käyttäneet ja hyviksi havainneet mutta joukossa oli myös uusia hyviä ajatuksia. Käärmetarha- leikki oli meille uusi, muutimme sen Mörrin kadonneiksi rusettinauhoiksi, näin saimme sen sopimaan paremmin metsäretkemme teemaan. Luonnon soittimet oli myös kiva kortti, lapset valmistelivat Mörrille musiikkiesityksen.”

8 Johtopäätökset

Omista havainnoistamme sekä tutkimustuloksista syntyi opinnäytetyömme tutkimuskysymykset: Miten saada varhaiskasvattajat hyödyntämään luontoa monipuolisesti pedagogisena oppimisympäristönä? Hyödyttäisikö valmis pedagogisesti suunniteltu materiaali, jossa on huomioitu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016?

Toimintakorteista saadun palautteen perusteella kortteja käytettiin aktiivisesti päiväkodeissa, joihin ne oli jaettu. Palautteista näkyi selkeästi myös varhaiskasvattajien havahtuminen siihen, että myös metsäretkiä on mahdollista suunnitella pedagogisesti, ryhmän oppimistavoitteiden mukaisesti. Myös lapset innostuivat osallistumaan suunniteltuun toimintaan aktiivisemmin, keskittyivät ja ottivat ohjeistusta vastaan paremmin luonnossa kuin perinteisessä oppimisympäristössä. Luonnossa toimiminen vaikutti vahvasti lasten sisäisiin toimintatapoihin; levottomat lapset jaksoivat toimia paremmin ja hiljaisemmat lapset olivat normaalia aktiivisempia. Valmiit toimintakortit auttoivat varhaiskasvattajia suunnittelemaan ja toteuttamaan pedagogista toimintaa luonnossa. Kortit helpottivat varhaiskasvattajien suunnittelutyötä, jolle ei juurikaan ole varattu aikaa.

Tavoitteinamme oli toimintakorttien avulla kannustaa varhaiskasvattajia käyttämään luonnossa pedagogisen, suunnitelmallisen ja tavoitteellisen toiminnan sekä oppimisen ympäristönä ja näyttää, että mitä tahansa on mahdollista oppia luonnossa. Palautteesta tuli ilmi, että tämä ajatus välittyi myös varhaiskasvattajille. He ymmärsivät oppimisen mahdollisuudet myös luontoympäristössä. Toimintakortit antoivat varhaiskasvattajille ideoita luonnossa oppimiseen sekä lisäsivät lasten motivaatioita oppia asioita ja omaksua yhdeksi oppimisympäristöksi.

8.1 Luotettavuus

Luotettavuuden kannalta olemme ottaneet opinnäytetyössämme huomioon lähdekriittisyyden. Teoriatietoa etsiessämme olemme kiinnittäneet huomiota lähteiden ikään ja uskottavuuteen. Olemme pyrkineet hakemaan tietoa alkuperäislähteistä mutta saatavuuden vuoksi tämä ei ole ollut aina mahdollista. Työssämme olemme myös erotelleet selkeästi omat ja toisten ajatukset toisistaan.

Opinnäytetyömme luotettavuutta lisää se, että toimintakorttien tarpeellisuus ja käyttökokeemukset tulivat esille ulkopuolisilta varhaiskasvattajilta emmekä itse osallistuneet korttien arviointiin. Keräsimme palautteen tarkoituksenmukaisesti avoimesti emmekä laatineet erillistä kyselykaavaketta, jotta emme johdattelisi vastaajia heidän vastauksissaan.

8.2 Eettisyys

Yksi opinnäytetyömme tavoitteista oli tuoda esille luonnon tärkeys osana lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja korostaa lasten luontosuhteen kehittymisen tärkeyttä luonnon ymmärtämisen ja kunnioituksen kannalta. Halusimme myös, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua toimintaan, jossa kortteja käytetään. Tämän vuoksi toimintakortit ovat helposti muokattavissa jokaiseen ikätasoon sopiviksi.

Luonto oppimisympäristönä antaa jokaiselle lapselle mahdollisuuden onnistumisen kokemukseen ja oppimiseen, sillä liikkuminen ja kokemuksellinen oppiminen eivät poissulje eri oppimistyylien edustajien oppimista samalla tavalla kuin sisätiloissa oppiminen. Toimintakorttien avulla suunnitellun ja ohjatun toiminnan siirtyminen luontoon auttaa päiväkotiryhmien yhteisöllisyyden kehittymistä ja vähentää syrjäytymistä.

Opinnäytetyössämme olemme kiinnittäneet erityistä huomiota anonymiteettiin. Olemme saaneet luvan mainita yhteistyöpäiväkodit opinnäytetyössämme, mutta palautteessa eivät yksittäiset henkilöt ole tunnistettavissa. Lisäksi olemme käyttäneet valokuvia, joissa esiintyvät lapset eivät ole tunnistettavissa.

9 Pohdinta

Opinnäytetyömme pääsuuntaukset, lapset ja luonto olivat meille jo entuudestaan tuttuja sekä vastasivat omia mielenkiinnonkohteitamme pedagogisesta näkökulmasta. Tämä helpotti suuresti opinnäytetyöprosessia. Prosessin aikana saimme valtavasti uusia ideoita ja tietoa, jotka auttavat meitä tulevaisuudessa niin varhaiskasvatuksen kuin mahdollisesti muilla sosiaalialan kentillä. Aikaisempi tietomme luonnon vaikutuksista lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja kehitykseen olivat pääosin kokemuspäisiä. Opinnäytetyömme edetessä löysimme yhteyden omiin kokemuksiimme sekä tutkittuun tietoon siitä, kuinka tärkeää luonnossa toimiminen lapsuudessa on. Nyt omaamme perusteltua tietoa luonnossa toimimisen eduista ja hyödyistä.

Aiheen monipuolisuuden vuoksi koimme rajaamisen haastavaksi. Pyrimme kuitenkin painottamaan pedagogista toimintaa sekä luonnon merkitystä oppimisen tukena. Onnistuimme mielestämme tuottamaan tietoa luonnosta nimenomaan oppimisen näkökulmasta. Haastetta tuotti myös se, että pyrimme pitämään mielessämme, ettei kyseessä ollut varsinaisesti tutkimuksellinen opinnäytetyö, vaan tarkoituksenamme oli tuottaa tietoa ja valmis materiaali varhaiskasvattajille sekä muille lasten kanssa työskenteleville.

Varhaiskasvattajilta saatu palaute oli huomattavasti monipuolisempaa kuin olimme ajatelleet. Palautteen kautta saimme myös uusia näkökulmia luonnon hyödyllisyyteen oppimisympäristönä. Eräs varhaiskasvattaja kertoi heidän ryhmässä olevan useampikin maahanmuuttajalapsi, lapsilla ei ole yhteistä kieltä, mutta metsäretkellä näiden toimintatuokioiden aikana huomasi, että yhteistä kieltä ei tarvittu, vaan lapset löysivät yhteisöllisyyden ja yhteisen kielen tekemisen ja ilon kautta. Itse emme olleet yhdistäneet opinnäytetyössämme luonnossa toimimisen vaikutusta maahanmuuttajataustaisten lasten kotoutukseen tai kielen ja identiteetin kehitykseen.

Olemme tyytyväisiä opinnäytetyöprosessin tuotoksena syntyneistä toimintakorteista. Ajan rajallisuuden vuoksi emme kuitenkaan kyenneet perehtymään toimintakorttien tulevaisuuden jakeluun. Tarkoituksenamme oli saada kortit kaikille helposti saataville, esimerkiksi internettistä ladattaviksi ja tulostettaviksi. Päätimme kuitenkin hoitaa jakelun muuta kautta.

Toivomme, että saamme levitettyä opinnäytetyömme tuloksena syntyneitä toimintakortteja laajemmalle alueelle ja mahdollisimman useiden varhaiskasvattajien käyttöön ja sitä kautta lisäämään pedagogista toimintaa luonnossa varhaiskasvatuksen kentällä. Tavoittemme tarkoittaa sitä, ettei työmme suinkaan lopu opinnäytetyömme valmistumiseen, vaan jatkamme työtämme esittelemällä toimintakortteja ja ideoitamme omissa työpaikoissamme sekä tuttu-jemme työpaikoissa. Korttien käyttöä ja niiden hyötyä sekä vaikuttavuutta olisi mielenkiintoista tutkia pidemmällä aikavälillä.

Lähteet

Painetut

Finne, J. 2017. Liikkuva lapsi, terveempi aikuinen. Painettu EU:ssa 2017.

Hilppö, J., Kumpulainen, K., Krokfors, L., Lipponen, L., Rajala, A. & Tissari, V. 2010. Merkkejä tulevaisuuden oppimisympäristöistä. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2010: 3.

Jaakkola, T., Kantomaa, M., Laine, K., Pyhältö, K., Syväoja, H. & Tammelin, T. Liikunta ja oppiminen. Opetushallitus ja LIKES-tutkimuskeskus. Opetushallitus, Muistiot 2012:5. Helsinki 2012.

Juntunen, M-L., Nikkanen, H. & Westerlund, H. 2013. Musiikkikasvattaja. Juva: Bookwell.

Karppinen, S. & Latomaa, T. (toim.) 2007. Seikkaillen elämyksiä, seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Tampere: Juvenes Print.

Koivisto, S-S. 2005. Ympäristöherkkyyden edistäminen seikkailukasvatuksen avulla. Interventio Mäntyharjun päiväkoteihin. Mikkelin kaupungin julkaisuja 8/2005. Mikkeli: Oswald Interkopio.

Kronqvist, E-L. & Kumpulainen, K. 2011. Lapsuuden oppimisympäristöt. Eheä polku varhaiskasvatuksesta kouluun. Helsinki: WSOYpro.

Lampinen, R. 2007. Omat polut. Helsinki: Edita.

Lastentarhanopettajaliitto 2017. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu. Nyt on pedagogiikan aika! Puna musta.

Solatie, J. 2009. Luova lapsi oivaltaa, oppii ja pärjää. Ruotsi: Scandbook.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. Tampere: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Kimmo Vehkalahti ja Oy Finn Lectura Ab.

Viljamaa, J. 2008. Anna lapsen onnistua. Jyväskylä: Gummerrus kirjapaino.

Sähköiset

Hinkka, T., Juvonen, T., Kangas, S., Mustonen, T., Saurama, E., Tapola-Tuohikumpu, S. & Yliruka, L. (toim.) 2009. Praksis. Sosiaalityön käytännön opetus ja oppimisen tutkimus. Viitattu 8.3.2018. http://www.socca.fi/files/82/Praksis_sosiaalityon_kaytannon_opetus_oppimisen_tutkimus.pdf

Hokkanen, M. 2013. Varhaiskasvatusta luontoympäristössä. Sosiaalialan koulutusohjelma. Hämeen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 8.3.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/56050/hokkanen_milla.pdf?sequence=1

Hyväri, H. 2006. Luovuuden merkki on helppous. Voi hyvin 5/2006. Viitattu 12.4.2018. <http://www.voihyvin.fi/artikkeli/luovuuden-merkki-helppous>

Järvinen, K. 2014. Mistä on pienten lasten oppimisympäristöt tehty? Pienten lasten oppimisympäristöt vertailussa. Tarkastelun kohteena valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma Suomessa, Ruotsissa, Englannissa ja Uudessa Seelannissa. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö. Varhaiskasvatuksen koulutus. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 1.3.2018. <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201502131086.pdf>

Kantomaa, M., Syväoja, H. & Tammelin T. 2013. Liikunta- hyödyntämätön voimavara oppimisessa ja opettamisessa? Liikunta & Tiede. 4/2013. Viitattu 12.4.2018. <http://docplayer.fi/21481-Kuva-vastavalo-jari-hindstrom-teksti-marko-kantomaa-heidi-syva-oja-tuija-tammelin-liikunta-hyodyntamaton-voimavara-oppimisessa-ja-opettamisessa.html>

Karppinen, S. 2005. Seikkailullinen vuosi haastavassa luokassa. Etnografinen toimintatutkimusseikkailu- ja elämyspedagogiikasta. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö. Viitattu 11.3.2018. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514277554.pdf>

Kivilaakso, A. & Marsio, L. (toim.) 2017. Elossa. Luonto ja elävä kulttuuriperintö. Museovierasto. Helsinki. Viitattu 12.4.2018. <http://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/fi/File/3286/elossa-final.pdf>

Koikkalainen, M. 2015. Mennään mehtään!- Ideoita luontokasvatukseen päiväkodissa. Sosiaalialan koulutusohjelma. Saimaan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 12.4.2018. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/104248/Milla%20Koikkalainen%20opinnaytetyo.pdf?sequence=1>

Korhonen, S. & Vuorenmaa, S. 2016. 100 askelta luontoon, ideakansio päiväkotien Onnimannin lähiluonnon hyödyntämiseen. Sosiaalialan koulutusohjelma. Centria ammattikorkeakoulu.

Opinnäytetyö. Viitattu 12.4.2018. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/111081/ONT.pdf?sequence=2>

Kovanen, P. 2004. Oppiminen ja asiantuntijuus varhaiskasvatuksessa, varhaisen oppimaan ohjaamisen suunnitelma erityistä tukea tarvitsevien lasten ohjauksessa. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 5.4.2018. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41046/978-951-39-5119-1_2004.pdf?sequence=1

Kestilä, L., Mäkelä, J., Perälä, M-L. & Salmi, M. 2012. Lapsi kasvaa kunnassa - miten kunta voi tukea lasten hyvinvointia ja vähentää syrjäytymisen riskejä. Päätösten tueksi 1/12. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 17.7.2017. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90826/URN_ISBN_978-952-245-690-8.pdf?sequence=1

Lehtonen, M. & Myllykangas, M. 2016. Luonnossa liikkumisen hyvinvointivaikutukset ja mahdollisuudet koulussa. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 12.4.2018. <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201606072462.pdf>

Leppämäki, M. 2015. Päiväkotien oppimisympäristöjen laadunarvioinnista tukea tiimin kehittämiseen. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 5.4.2018. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/46754/URN:NBN:fi:jyu-201509032801.pdf?sequence=1>

Leppänen, E. 2016. "Tää on hauskaa puuhaa"- tutkiva toiminta varhaiskasvatuksen tiedekerhoissa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 12.4.2018. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/50367/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201606163122.pdf?sequence=1>

Likes. Tulokortti 2016. Lasten ja nuorten liikunta Suomessa. Viitattu 10.2.2018. <http://www.likes.fi/filebank/2501-tulokortti2016-web.pdf>

Marttila, M. 2010. Oppimisen ilo löytyy luonnosta -seikkailu- ja elämyspedagoginen luontoliikunta oppimisen tukena. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 11.3.2018. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/22764/URN_NBN_fi_jyu-201001221061.pdf?sequence=1

Matti, M. 2015. Lastentarhanopettajien näkemyksiä lasten luontokuvasta ja luontokuvan tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Varhaiskasvatuksen koulutus. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 1.3.2018. <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201506061797.pdf>

Metsähallitus 2018. Terveyttä ja hyvinvointia luonnosta. Viitattu 29.1.2018.2018. <http://www.luontoon.fi/retkeilynabc/terveyttajahyvinvointialuonnosta>

Moisio, M. 2003. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen toteutuminen lukion musiikinopetuksessa. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 1.3.2017.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/9835/mikmai.pdf?sequence=1>

Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) 2011. Lapsi ja kieli. Kielellinen kehitys varhaiskasvatuksessa. Unigrafia oy- yliopisto paino. Helsinki. Viitattu 12.4.2018. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1>

Nummila, M. 2016. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen ja varhaiskasvatussuunnitelmien ECERS R-laatu. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 5.4.2018. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/49675/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201605092458.pdf?sequence=1>

Onnismaa, E., Paananen, M., Lipponen, L. 2014. Varhaiskasvatusjärjestelmän polku riippuvuuksien jäljillä. Kasvatus & Aika. Viitattu 11.6.2016. http://www.kasvatus-ja-aika.fi/site/?page_id=618

Opetushallitus. VASU2017 - varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistaminen. Viitattu 8.3.2018. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus

Opetushallitus 2015. VASU2017-verkkokomentointi. Viitattu 8.3.2018. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/vasu2017_verkkokomentointi/103/0/osallisuus_varhaiskasvatuksessa

Peltoluhta, E. 2013. Tutkiva luontokasvatus lapsen osallisuuden lisääjänä. Desing- tutkimus Case forest- pedagogiikan soveltamisesta päiväkodissa. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 9.4.2018. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/59655/Peltoluhta.Enni-Mari.pdf?sequence=2>

Stjerna-Häkämies, M. 2015. Metsän taikaa. Luonto esiopetuksen oppimisympäristönä. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 1.3.2018.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/45748/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201504301698.pdf?sequence=1>

Suomen Olympiakomitea 2018. Tietoa varhaisvuosien liikunnasta. Viitattu 11.2.2018.

<https://www.olympiakomitea.fi/lasten-liike/varhaisvuosien-liikunta/tietoa-varhaisvuosien-liikunnasta/>

Varhaiskasvatuslaki. 36/1973. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Verkko-tutor 2002. Mitä on oppiminen? Viitattu 2.2.2018. <http://www15.uta.fi/arkisto/verkkotutor/oppimin.htm>

Julkaisemattomat

Parrila, S. 2017. Luento Pedagoginen johtajuus lastenhoitajan työssä 23.3.2017, Tuusula.

Kuviot

Kuvio 1: Opinnäytetyön aiheen valinta ja toteutus.....	8
Kuvio 2: Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys (Parrilla 2017).....	11
Kuvio 3: Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 40).	12
Kuvio 4: Luonto osana varhaiskasvatusta- kysely varhaiskasvattajille. Pedagoginen suunnittelu luonnossa liikkumisessa.	28
Kuvio 5: Toimintakortit käytössä Mainingin päiväkodissa.	32

Liitteet

Liite 1: Toimintakortit **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

Liite 1: Toimintakortit

Ilmaisin monet muodot

TAULU

Tavoite: Visuaalisuus, luovuus

Tarvikkeet: Oksia tai kiviä luonnosta

Lapset voivat toimia joko yksin tai ryhmissä. Jokainen lapsi tai ryhmä etsii luonnosta kauniin kohdan jonka haluaisi ikuistaa tauluksi (jokin kasvi, kivi, jäkälä, sammalalue ym.). Kauniin paikan löydyttyä, he kehystävät tämän tauluksi, kivillä tai oksilla.

Lopuksi jokainen taulu esitellään muulle ryhmälle ja kerrotaan mitä lapsi tai ryhmä tässä kohdassa näki ja miksi se olisi hieno taulu.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

OMA ALUE

Tavoite: Havainnointi, tarkkaavaisuus

Tarvikkeet: Lankakerä

Lapset voivat toimia joko yksin tai ryhmissä. Jokainen lapsi tai ryhmä etsii luonnosta oman alueensa ja rajaa sen langalla. Tämän jälkeen he havainnoivat omaa aluettaan, painavat mieleen tai keskustelevat keskenään, mitä siellä näkyy, mitä kuuluu ja miltä tuntuu, mikä on isoin ja mikä pienin.

Lopuksi kokoonnutaan kasvattajan luokse kertomaan havainnoista sekä kuuntelemaan myös muiden havainnot.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

VÄRIT

Tavoite: Värien tuntemus, tarkkaavaisuus

Tarvikkeet: Värikartta maalikaupasta

Lapset voivat toimia joko yksin tai ryhmissä. Heille jaetaan väriliuska(t) ja heidän on etsittävä luonnosta saman värisiä asioita.

Lopuksi he tuovat löytämänsä asiat kasvattajan luokse ja yhdessä tutustutaan värilöytöihin.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

ETSI OMASI

Tavoite: Tuntoaisti, tarkkaavaisuus

Tarvikkeet: Kasvattaja on varannut luonnosta valmiiksi esim. havunoksan, kiven, kaarnan, jäkälää, sammalta, oksan, puunlehden, kävyn ym.

Lapset menevät rinkiin, laittavat silmät kiinni ja kädet selän taakse. Kasvattaja antaa jokaisen lapsen käteen yhden esineen, sitten ohjaaja kerää esineet pois ja lapset lähtevät yhtä aikaa etsimään samanlaisen esineen joka heillä oli kädessään ja löydettyään tuovat sen kasvattajan luokse.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

TUO MINULLE

Tavoite: Havainnointikyky, tarkkaavaisuus, liikunta, vastakohtien käsitys

Tarvikkeet: -

Kasvattaja pyytää lapsia tuomaan pienimmän / suurimman lehden minkä löytävät, pehmeimmän / kovimman asian, myös värejä voi pyytää.

Lopuksi jälleen yhdessä tutustutaan löytöihin.

Ilmaisun monet muodot

TAIDETEOS

Tavoite: Mielikuvitus, luovuus

Tarvikkeet: Kartongin pala jokaiselle lapselle ja liimaa

Tämä voidaan toteuttaa luonnossa, jos toteutetaan sisätiloissa, niin materiaali täytyy olla kerätty aiemmin.

Lapset tekevät oman kuvan luonnonmateriaaleja käyttäen.

Ilmaisun monet muodot

KÄÄRMETARHA

Tavoite: Värien tuntemus, havainnointikyky, mielikuvitusleikki, liikunta

Tarvikkeet: Erivärisiä lankakeriä

Etukäteen on luontoon sijoitettu tietylle alueelle erivärisiä langanpätkiä eli käärmeitä. Käärmeitä voi olla puunoksilla, kivillä, maassa ym. Lapset etsivät käärmeitä niin paljon, kun vain löytävät.

Leikki voi alkaa näin;

Hulda tädillä on käärmetarha ja viime yönä käärmeet ovat päässeet karkuun, ne ovat myrkyllisiä ja siksi Hulda tati toivoo teidän ne löytävän. Kun minä sanon AKRABA-DABRA, teille tulee taikavoimat ja käärmeet eivät voi teitä purra.

Toivottavasti löydätte kaikki käärmeet, jotta ne voidaan Hulda tädille palauttaa.

Minä ja meidän yhteisömme

OMA NIMI

Tavoite: Oman nimen tunnistaminen, luovuus

Tarvikkeet: Paperi jossa lukee lapsen oma nimi, kivet, oksat, lehdet

Jokaiselle lapselle jaetaan paperi, johon on kirjoitettu hänen oma nimensä. Tämän jälkeen lapsi itse etsii materiaalin millä hän oman nimensä maahan "kirjoittaa".

Lopuksi yhdessä tutustutaan jokaisen nimeen.

Ilmaisun monet muodot

LUONNON SOITTIMET

Tavoite: Luovuus, ryhmätyöskentelytaidot

Tarvikkeet: Kepit, kivet ja kaikki luonnonmateriaali

Lapset voivat toimia joko yksin tai ryhmissä. Jokainen lapsi tai ryhmä etsii luonnosta materiaaleja joilla voi "soittaa", tämän jälkeen ryhmät tekevät oman esityksen ja esittävät sen lopuksi muille.

Minä ja meidän yhteisömme

MIKÄ EI KUULU LUONTOON

Tavoite: Havainnointikyky, liikunta, ympäristötietoisuus

Tarvikkeet: Roskapsusjeja

Kasvattaja on voinut etukäteen viedä luontoon esineitä tai asioita mitkä eivät sinne kuulu.

Kasvattaja pyytää jokaista lasta etsimään jotain sellaista mikä ei lapsen mielestä kuulu luontoon. Tämän jälkeen tutkitaan löydettyjä asioita ja keskustellaan luonnon puhtauden tärkeydestä ja roskien kierrätyksen tärkeydestä.

Kerätään roskat ja viedään ne oikeisiin jäteastioihin.

Kasvan, liikun ja kehityn

PUUHIPPA

Tavoite: Liikunta, tarkkaavaisuus, sääntöjen noudattaminen

Tarvikkeet: Lankakerä

Kasvattaja merkitsee esim. langalla puut jotka ovat leikissä mukana, merkittyjä puita pitää olla yksi vähemmän, kun lapsia. Tämän jälkeen kasvattaja sanoo esim. HEP ja lasten pitää mennä merkityn puun luokse, vain yksi lapsi / puu, se lapsi joka jää ilman puuta jää hipaksi ja leikki alkaa alusta.

Kasvan, liikun ja kehityn

PESÄNRYÖSTÖ

Tavoite: Liikunta, tarkkaavaisuus, sääntöjen noudattaminen, ryhmätyöskentelytaidot

Tarvikkeet: Lankakerä, kiviä, käpyjä (voi olla myös palloja)

Lapset voivat toimia joko yksin (vähintään 4) tai ryhmissä. Jokainen lapsi tai ryhmä etsii luonnosta esim. 10-20 käpyä tai kiveä.

2-4 puuta merkitään lankakerällä, puiden etäisyys toisistaan pitäisi olla saman pituinen matka.

Jokaiseen pesään jaetaan yhtä monta aarretta ja lapset ryöstävät pesiä nuolten osoittamien suuntien mukaisesti.

Ryöstää saa vain yhden aarteen kerrallaan, kasvattaja päättää milloin leikki alkaa ja milloin se loppuu.

Lopuksi lasketaan, mikä pesä voitti.

Kielen rikas maailma

SATUHETKI / SADUTUS / NÄYTELMÄ

Tavoite: Mielikuvitus, luovuus, ryhmätyöskentelytaidot

Tarvikkeet: Paperi, kynä ja vaikka roolivaatteita

Annetaan lasten etsiä mieleinen paikka luonnosta. Tämän jälkeen otetaan esim. roolivaatteet esille ja lapset saavat pukeutua niihin, tai he voivat vain kertoa mikä hahmo he ovat, he voivat alkaa kertomaan satua, otetun hahmon avulla jokainen, kasvattaja voi auttaa alkuun kysymällä ”Kuka sinä olet”, ”Minne te menette”, ”Miten te tapasitte” jne.

Tarinan edetessä lasten kertoman mukaan, kasvattaja kirjaa tarinan ylös. Tämä voidaan myöhemmin tehdä vaikka näytelmäksi tai tarinaa voi jatkaa myös sisätiloissa myöhemmin aina uudelleen ja uudelleen.

Futkin ja toimin ympäristössäni

NUMEROT

Tavoite: Numeroiden tunnistaminen, ryhmätyöskentelytaidot

Tarvikkeet: Numerot 1-10

Tämän voi tehdä joko yksin tai ryhmässä.

Merkitään luontoon numeroilla 1-10 kohtaa, lasten on määrä kerätä esim. käpyjä tai kiviä yhtä monta, kun mitä numero näyttää.